

HAREMOLOGIA
TRIPARTITA

VEL
DE PERNICIE, NE-
CESSITATE, ET UTI-
LITATE HARESIUM
IN ECCLESIA

Concilio ad Clerum habito Cantabrigiæ
27 Junii 1633 pro Gradu Baccala-
ratus in Theologia

A CALISTO DALICHRANFFO *Sedunensi*
Parochiali Ecclesiæ Rectore in
Cantabria Libano.

Harlemo: Apud J. W. Blaeuw, Typographum
1633. 8vo. 100. 100. 100.

In Amsterdamo apud J. W. Blaeuw
1633. 8vo. 100. 100. 100.

ALDO OTTOLEA

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

DE. PERINIO

469108

REVERENDISSIMO
IN CHRISTO PATRI,
HONORATISSIMOQUE
DOMINO,

JOAN. WILLIAMS,
Dom. Episcopo *Lincolniensi*, &c.
Patrono & Meccenati suo
colendissimo C. D. S. P.

Amplissime Præsul,

SI ut flumina in Mare
unde orta sunt revertun-
tur, ita scripta redire par
est, per Dedicationem,
ad eos à quibus vitam & robur
acceperunt; non alii quam Do-
minationi Tuæ hæc scriptiuncula

Eccles. 1. 7.

A 2 inscri-

Epistola Dedicatoria.

inscribi debet, à qua spiritum & colorem ducit. Ejus quippe beneficiis ac promissis animatus hanc pro Gradu apparavi, & publicè recitatam instructissimâ Bibliothecâ domesticâ adjutus auxi ac limavi. Alteram Nuncupationis causam suppeditat Argumenti natura & indoles, quæ Te Patronum & Protectorem vehementer ambit. Nam ut Tractatus de Venenis offerri postulant Medicis, quibus incumbit ea profligare: sic Exercitationes de Hæresibus consecrari gestiunt Episcopis, quorum est eas extinguere. Tu hoc egregiè præstas, Præsul Præfulum decus, & hanc Spartam quam nactus es insigniter ornas; tum Concionatores omnes

Epistola Dedicatoria.

omnes adhortando ut sanam & utilem doctrinam auditoribus suis impertiant, tum ~~ἐπιδιδασκαλῶν~~ ausos ad palinodiam adigendo. Cui spirituali beneficentiæ corporalem sic adjungis, ut *Presbyterorum director, Clericorum instructor, Scholarium sustentator*, non minùs quàm Antecessorum Tuorum clarissimus, audire merearis, & propter utramque dignus sis iisdem votis & acclamationibus excipi, quibus olim honoratus est celeberrimus Antistes Hipponensis, *Gratias Deo, laudes Christo, vitam Augustino*: ad quas animus semper dicet *AMEN*

Amplissima Dominationi Tuae

ut devotissimus, ita devotissimus

C. DALECHAMPIUS.

Robert. Gro-
red Episcop.
Lincoln. apud
Matth. Paris,
Hist. Angl. in
Henrico 3.
anno 1253.

Aug. Epist.
110.

Materia & Methodus sequentis Concionis.

Textus est 1. Cor. 14. 19.

Continens malorum Ecclesie Corinthiace eventurorum predictionem
pag. 2

Cujus duæ partes, Contristatio & Con-
solatio. 2

Contristationis quatuor sunt membra
sive gradus. 2

1. Malorum prædictorum Qualitas,
Hæreses: Vbi de etymologia, defi-
nitione, & divisione hæreseos agi-
tur, discernens inter hæresin am-
plexi & hæreticum esse ostendi-
tur. 2

2. Malorum Quantitas, Etiam, eti-
am hæreses. 8

3. Malorum Necessitas, Oportet esse.
ibid. 8

4. Malorum Proximitas, Inter
vos. 9

Consolationis quatuor iidem partes.

1. Nota finis, Ut, Iva. 10

2. Utilitas finis, Manifestatio, Ut
manifesti fiant. 10

3. Persona ad quas utilitas illius fi-
nis pertinet, Probati. 10

4. Locus & sedes illarum personarum,
Inter vos. 11

Quæ octo partes ad tres Propositiones
revocantur. 11

PROPOSITIO I.

Hæresin esse maximum malum. 11

Esse malum probatur ab utroque pa-
rente, 11

A Patre, Diabolo. 12

A Matre, Carne. 12

esse maximum malum varie demon-
stratur:

1. A pernicie malorum quæ transcen-
dit, Schismata & Infidelitatu. 12

2. A præstantia bonorum quæ corrup-
pit, Mentis humane & Veritatis
divine. 13

3. A comparationibus & similitudi-
nibus, quibus Sacra & Ecclesiastica
Antiquitas eam exosam reddit. 14

4. A sudoribus & sumptibus, quibus
primitiva Ecclesia non pepercit ad
ejus incendium restringendum. 15

5. Ab ira & impatientia, quam ac-
cusatio hæreseos veteribus Christi-
anis expressit. 15

Hinc quing. Corollaria deducuntur.

1. Hæreseos crimen nemini tenere im-
pingendum. 16

2. Hæreticos severe castigandos post lo-
gitimam convictionem. 21

3. Hæreticam esse eorum sententiã, qui
hæreseos malum ita extenuant, ut pa-
vum ad salutem referre dicant quid
qui credat, modo jussu vivat. 23

4. Seculo conveniendum esse ut his quæ in
hæresin inducunt: qualia sunt

1. Vite impurius. 24

2. Superbia & arrogantia. 25

3. Ambitio fame & dignitatis. 26

4. Avaritia & lucri aucupium. 26

5. Nihilus amor & admiratio per-
sonarum. 26

6. Odium & invidia. 27

7. Inertia & animi segnitie. 27

8. Curiositas & ingenii pruritus. 28

28

9. Fami-

Materia & Methodus, &c.

9. Familiaritas hereticorum. 28
 10. Pertinacia in errore, quæ hereticum facit, præcipue cavenda. 29
 5. Diligenter utendum idoneis antidotis: qualia sunt
 1. Cognitio Christi & firma in eum fides. 30
 2. Timor Dei & observatio mandatorum ejus. 31
 3. Humilitas & demissio animi. 31
 4. Grata estimatio illuminationis jam concessæ. 32
 5. Fervens & frequens oratio. 32
 6. Sedula veritatis inquisitio: Ubi de veris & falsis dogmatum criteriis. 33

PROPOSITIO II.

Huic maximo malo veram Ecclesiam esse obnoxiam. 36

Cujus ratio demonstratur

1. Predictionibus Christi & Apostolorum. 36
 2. Exemplis Synagoga Judææ & Ecclesiarum Christianarum. 37
 Imò & Oecumenion ac antiquissimæ Ecclesiæ. 38
 Tò òm̃ verò sumitur
 A Diabolo malitiosè suggerente, 38
 Ab Homine stultè suscipiente, 39
 A Deo volenter permittente; 40
 Tum dogmatum ergò & illorum reddantur & firmius credantur: 40
 Tum hominum, id est,
 Ad probationem omnium, 41
 Ad punitionem malorum, 42
 Ad promotionem bonorum. 42
 Hinc quinq; Consecraria colliguntur.
 1. Absurdè negari à Papis Ecclesiæ Reformatas esse veras Ecclesiæ, quia in iis hæreses nonnunquam oriuntur. 42
 2. Ineptè ab iisdem asseri Ecclesiam su-

am esse infallibilem. 44

3. Non esse nobis animos despondendos, quum videmus hæreses oriri in Ecclesiis, quasi novum quid & insolitum accideret. 45
 4. Securitatis somnum nobis excutendum. 46
 5. Maximas Deo gratias agendas, quod remedium præscripserit ad hæresum extirpationem: Ubi de panis hereticorum ab Ecclesiastico & Civili Magistратu insigendis. 47

PROPOSITIO III.

Hoc maximum malum veram Ecclesiam vexans, in bonum cedere veris verè illius Ecclesiæ membris. 49

Primò, In bonum exercitii. Nam ex occasione hæresum boni multisariam exercent dotes suas naturæ & gratiæ 50

1. Ferventi & frequenti oratione. 51
 2. Piæ & prudenti conversatione. 52
 3. Scripturæ & reverenti Scripturæ interpretatione. 52
 4. Cautæ & nervosæ difficultium questionum enodatione. 53
 5. Misericordiæ & fraternæ errantium institutione. 54
 6. Soliæ & perspicuæ contradictionum convictione. 54
 7. Acri & heroicæ impudentium agyrtarum increpatione. 55

Secundò, In bonum incrementi: nam utriusque generis dotes illis augentur 55

Tertiò, In bonum retributionis, ejusque quadruplicis: 56

1. Exterioris & interioris in hoc seculo, nempe
 Bonæ famæ in Ecclesiâ, 56
 Ingentis gaudii in conscientia. 57
 2. Effen-

Materia & Methodus, &c.

2. *Essentialis & accidentalis in sum-*
ro, nimirum

Eternæ beatitudinis, 57

Peculiaris alicujus gradus in
illa beatitudine. ibid.

Hinc quinque proficiunt Documenta.

1. *Etsi hereses multum profint in Eccle-*
sia, non tamen optandas esse, nec ex-
cusandos hæreticos qui illas invehunt
58

2. *Plurimum admirandam & grato ani-*
mo depradicandam esse Dei sapientiam
& bonitatem, qui melius judicavit de

malis bene facere, quam mala nulla
permittere. I. ibid.

3. *Insignem consolationem percipien-*
dam esse verâ illi Ecclesia quæ hoc
malo vexatur. 59

4. *Sinceros veritatis professores exsi-*
mulari oportere ad professionem suam
ad finem usque retinendam, 60

5. *Eruditos ac pios Theologos accendi*
debere ad veritatis, quotiescunq; per
hereses illaqueatur, assertionem: mo-
dò sic Charybdim vitent, ut non inci-
dant in Scyllam. 61

Hæreseologia Tripartita.

I. COR. II. 19.

Δὲ γὰρ ἡ ἀπόρρητος τοῦ ὑμῶν ^{τῆς} εἰς, ἵνα οἱ δοκί-
μοι φανεροὶ γίνωνται ἐν ὑμῖν.

*Oportet enim etiam hæreses inter
vos esse, ut qui probati sunt manifesti
fiant inter vos.*

INter omnia media quibus libe-
rales & ingenui homines ad vir-
tutem promoveri solent, duo
præ cæteris efficacia & maximè
compendiosa semper visa sunt
prudentibus, *calcar* videlicet *laudis* & *frænum*
reprehensionis: quorum prius à bono ad melius
provocat, posterius à malo ad bonum revocat.
His ad discipulos suos in morali Philosophia
rectius instituendos frequenter usus est Ethni-
corum sapientissimus Socrates: Hæc ad Co-
rinthios in Christiana Religione melius ædifi-
candos hoc capite adhibuit Christianorum
P. B. 44. omnium

Ostendit enim
gravioris ma-
li prospectu de
levioribus se
facile credi-
disse. Tertul.
de Præscript.
cap. 5.

Est argumen-
tum secundum
Dialecticos à
minori. Esti-
us in loc.

omnium longè prudentissimus Paulus Apo-
stolus. Siquidem priore parte laudat eos quòd
omnia sua meminerint, posteriore vituperat
quòd schismata inter se oriri siverint. Ac hu-
jus quidem vitii reos arguit dupliciter: primò
ex testimonio fide dignorum qui hoc ei retu-
lerint, *Audio schismata inter vos esse*; deinde ex
probabili, Neque verò incredibile est esse in-
ter vos schismata, cùm etiam hæreses esse
oporteat: nam ex certo ac majori malo pro-
babiliter colligi potest minus. Porro hære-
ses futuras inter vos, certum est ex fine ac
scopo Dei eas permittentis, nempe *ut qui pro-
bati sunt manifesti fiant inter vos.*

Textus igitur summatim continet malorum
Ecclesiæ Corinthiæ eventurorum prædicti-
onem: cujus duæ sunt partes, *Contristatio &
Consolatio*. Contristatio habetur prioribus ver-
bis, *Oportet etiam hæreses inter vos esse*: Con-
solatio posterioribus, *ut qui probati sunt mani-
festi fiant inter vos.*

Contristationis quatuor sunt membra sive
gradus: Malorum qualitas, *hæreses*; quantitas,
etiam, etiam hæreses; necessitas, *oportet esse*; pro-
pinquitas, *inter vos.*

Primò, Malorum qualitas, *hæreses*: hæreses
spiritualia mala corporalibus pejora: *hæreses*
pluraliter & indefinitè, pro *quasvis hæreses*,
multas vel magnas hæreses. Hæresis autem non
ab *hærendo*, nec ab *αἰσῆς*, capio, occupo, expugno,
vel *evinco*, ut quidam autumant, derivatur, sed

Hæreseologia Tripartita.

3

ἀντὶ τοῦ αἰγεῖναι, quod est eligere. Unde Tertullianus, *Hæreses dicta Gracâ voce ex interpretatione electionis, quâ quis sive ad instituendas sive suscipiendas eas utitur. Ideo & sibi damnatum Apostolus dixit hæreticum, quia id in quo damnatur sibi elegit.* Initio vocabulum fuit medium & indifferens: nihil enim aliud significabat quàm certum quoddam vitæ institutum & electam disciplinæ rationem, quam Latini *sectam* vocârunt, ut *hæresis Sadducæorum*, Act. 5. 17. *hæresis Phariseorum*, Act. 15. 5. Unde Paulus, Act. 26. 5. vitæ suæ à juventute actæ rationem coram Agrippa reddens dicit, *κατὰ τοῦ ἀρπίσσειν αἰσίων τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἡ νόμος φαρισμαίῳ*, Secundum exquisitissimam illam sectam nostræ Religionis vixi Phariseus.

Neque verò Judæi duntaxat de Christiana Religione verba facientes eam appellant *sectum*, sed etiam vetustissimi Ecclesiæ Doctores, ^a Tertullianus, ^b Cyprianus, & ^c Eusebius, eâdem nomenclaturâ eam quandoque designant, quamvis improprie. Nam, ut inquit ipse ^d Tertullianus, *Nobis nihil ex nostro arbitrio inducere licet, sed nec eligere quod aliquis de arbitrio suo induxerit. Apostolos Domini habemus authores; qui nec ipsi quicquam ex suo arbitrio quod inducerent elegerunt, sed acceptam à Christo disciplinam fideliter Nationibus assignaverunt.*

In malam autem partem sumit, & ad Fidei dogmata hoc vocabulum restringit Apostolus,

B 2

De Prescript. adversus Hæret. cap. 6.

Act. 24. 14.

& 28. 22.

^a *De Pallio,*

cap. 6. Apo-

log. cap. 1. 3,

46. Ad Sca-

pul. cap. 1.

De Spectac.

cap. 2.

^b *Epist. 23.*

n. 3. & Epist.

34. n. 4.

^c *Hist. lib. 10.*

cap. 5.

^d *De Prescript.*

cap. 6.

Occam. Dia-
log. lib. 2. part.
1. cap. 6.
Hæresis est o-
pinio contra
Fidem Chri-
stianam. Cha-
mier. T. 1.
l. 9. c. 13. n. 18.

Card. Torre-
crem. Sum.
Eccles. lib. 4.
part. 2. cap. 1.

Cic. lib. 2. de
Divinat.

lus, cum hoc Textu nostro, tum ad Galatas 5. 20. quâ etiam significatione Ecclesiasticis Scriptoribus est usitatissimum.

Definitur autem brevissimè Hæresis, *dogma falsum Fidei orthodoxa contrarium*, vel *error in dogmatibus Fidei*. Ubi quatuor notanda sunt.

1. Hæresim esse contagionem dogmaticam, non practicam: nam, exempli gratiâ, fornicatio & furtum quamvis sint gravissima peccata & in Scripturis disertè verita, tamen non sunt hæreses; sed illæ opiniones quod fornicatio vel furtum licita sint, hæreses sunt.

2. Per *dogma* intelligi omnem enunciationem falsam, sive illam quis dogmatizet, sive secum tacitus affirmet: nam utrumque hæresis esse potest; si non in foro soli, saltem in foro poli. Nam ut hæresim oris & calami judicant Ecclesiæ subsellia, sic hæresis cordis & animi non fugit Dei *ἐνδον ὄμμα*.

3. Hæresim versari in dogmatibus Fidei & Religionis Christianæ, non in humanarum disciplinarum theorematibus: nam falsitas in istis *error* esse potest, *hæresis* dici non debet. Si quis enim motum dari cum Zenone negaret, aut nivem nigram esse cum Anaxagora affirmaret, aut aliud hujusmodi portentum doceret (ut *nihil tam absurde dici potest quod non dicatur ab aliquo Philosophorum*) non tamen propterea hæreseos infimulandus esset, quamvis jure merito exhibendus & in Anticyram relegandus.

4. Hæresim

Hæreseologia Tripartita.

5

4. Hæresim esse errorem in dogmatibus Fidei, non in levioribus rebus Religionis, aut in parvi momenti opinionibus Theologicis quantumvis receptis.

Fidei autem nomine comprehendimus tum basin & fundamentum Fidei, tum principia Fidei. Basis & fundamentum Fidei duplex est, *cognitionis* unum, *sustentationis* alterum. Prius illud hîc non intelligitur, nempe doctrina Prophetica & Apostolica libris utriusque Testamenti perscripta, de quo Apostolus Ephes. 2. 20. *Superstructi estis super fundamentum Apostolorum ac Prophetarum* (neque enim quâlibet falsâ cujusvis loci Scripturæ interpretatio hæresis est, ut vult Hieronymus) sed istud posterius, de quo idem 1. Cor. 3. 11. *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Jesus Christus*: in quo consideranda veniunt persona, naturæ, status, officia, & beneficia. Principia Fidei sunt quatuor; Symbolum Apostolorum, Decalogus, Oratio Dominica, & doctrina de Sacramentis, quoad substantiam eorum & essentiam.

Sicut autem duplicia sunt Fidei dogmata; alia nimirum prima, alia à primis orta: ita duplices sunt hæreses; aliæ versantur in fundamento, aliæ circa fundamentum: illæ fundamentum Fidei directè & manifestè convellunt; istæ illud obliquè ac velut per cuniculos

Non omnis error hæresis est, quamvis omnis hæresis quæ in vitio ponitur, nisi errore aliquo hæresis esse non possit.

Aug. præfat. in l. de Hæres. Hæresis non est nisi error in Fide. Spalac. de Rep. Eccles. lib. 6. cap. 7. n. 74.

Aliud est quid potissimum Scriptor senserit non dignoscere, aliud autem à regula pietatis errare.

Aug. de Gen. ad lit. lib. 1. cap. 21.

Quicumque aliter Scripturam intelligit quàm sensus Spiritûs sancti flagitat quo conscripta est; licet de Ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest. Hier. in Gal. 5. 20.

Sunt gradus pravæ opinionum: quarum aliæ fundamentum salutis everrunt, aliæ concutunt, aliæ vix tangunt. Martinus Lexic. Philolog. verbo Hæresis.

subruunt, ea nempe docentes quibus positus aliquod Fidei caput per necessariam consequentiam labefactatur. Prioris generis hæreses deteriores sunt quàm posterioris. Sic atrocior est hæresis Marcionitarum & Manichæorum, qui humanam Christi naturam in spectrum transformant, quàm Transsubstantiatorum, quorum dogmate posito ruunt ^a Articuli de Incarnatione, Ascensione, & Sessione Christi ad dextram Patris.

Porro accuratè distinguendum est inter *hæreticum esse*, & *hæresin amplecti*: non enim omnis cujus sententia est hæretica ^bpro hæretico habendus est. Nam ut ^cOrator quidam apud Philosophum dicit, *Milesios non esse insipientes, quamvis ea faciant quæ insipientes*: ità de multis dici potest, eos non esse hæreticos, ^dquamvis ea sentiant quæ hæretici. Siquidem ad constitutionem hæreseos duo tantum requiruntur: unum, ut sit error; alterum, ut sit contra aliquod Fidei dogma, sive superius sive inferius, sive in aliquem Articulum Fidei, sive in aliquod porisma necessariò indè deductum. At ut aliquis sit hæreticus, duo præterea requiruntur: Primum, ut ^eFidem Christianam semel in Baptismo suscepit: nam qui nunquam Christo nomen dedit, is aut Judæus, aut Mahometanus, aut Ethnicus censerì debet, non au-

^a Episc. Morton. *cont. Misam*, l. 8. c. 2. sect. ult.

Episc. Hall. *Rome Irreconciliab.* sect. 17. & 18.

Episc. White *contra Fisher. Jesuit.* qu. 19. & *contr. T. v. defens. fratris falsic.* 21.

Dr. Crakanthorp *Defens. Eccles. Angl. contra Archiepisc. Spalat.* cap. 48. n. 23. & seqq.

^b *Hæreticus est materialiter, sed non formaliter. Amel de conscientia*, l. 4. c. 4. num. 5.

Vid. Whitak. *de Aithor. sacre Script.*

contr. Stapl. l. 1. c. 2. f. 5. ^c Demodocus apud Aristot. *Ethic.* lib. 7. cap. 8. ^d *Sententia Durandi est hæretica, licet ipse non sit dicendus hæreticus, cum paratus fuerit Ecclesie judicio acquiescere.* Bellar. *de Euchar.* l. 3. c. 13. ^e *Omnis hæreticus nascitur in Ecclesia.* Hieron. in *Jerem.* 22.

tem *hæreticus* appellari potest. Unde Augustinus eos qui Christianæ Fidei contradicunt distinguit in duas classes, dicens, ^a *Aut omnino à Christi nomine alieni sunt, aut hæretici.* Et in Liturgia, die Passionis Dominicæ, orare consuevimus pro Hæreticis tanquam diversis à Judæis, Turcis, & Infidelibus. Alterum, ut falsam & hæreticam suam sententiam mordicus tueatur & obstinatè defendat: pertinaciâ enim sublatâ, quantumlibet quis erret, non est dicendus *hæreticus*, juxta illud Augustini, ^b *Qui sententiam suam quamvis falsam atq. perversam nullâ pertinaci animositate defendunt, sed veritatem tantâ sollicitudine querunt, corrigi parati cum invenerint, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi.* Et rursum, ^c *Constituamus aliquem id sentire de Christo quod Photinus opinatus est, existimantem ipsam esse Catholicam Fidem: istum nondum hæreticum dico, nisi manifestatâ sibi doctrinâ Catholicæ Fidei resistere maluerit.* Exemplo sit ^d Hilarius Pictaviensis Episcopus, qui licet apertissimam hæresim de Christi indolentia, quatuor minimùm locis, sine ulla retractione docuerit, semper tamen ivit inter Sanctos Patres & Orthodoxos Ecclesiæ Doctores, quia nunquam admonitus aut convictus à quoquam legitur. At Petrus Joannis Minorita *hæreticus* audit ob pertinaciam in errore longè leviori. Cum enim Passionem & Mortem Christi pro concione enarraret, finxit stulto zelo Christum adhuc viventem lanceâ

^a Enchir. c. 4.

^b Epist. 162. initio.

^c De Baptismo contra Donatistas, l. 4. c. 16.

^d Virtus corporis sine sensu pane vim pane in se deservientis excipit. --- Homo ille de Deo est, habens quidè corpus ad patiendum, sed non naturam ad dolendum -- Illus afferunt quidem ei impetum passionis, non tamen dolorè passionis inferunt. Hilar. lib. 10. de Trinitat.

Passio voluntarie suscepta est, officio quidem ipsa satisfactura panali, non tamen pane sensu laesura patientem. Idem in Psal. 53. Putatur dolere, quia patitur; caret verò doloribus ipse, quia Deus est. Idem in Psal. 138.

Guido Carmelita lib. de Hæres.

Generale Conc. Viennens. in Gallia celebratum est anno 1311.

* Arist. Ethic. l. 1. c. 3. al. 5.

Aug. de Civit. Dei, lib. 18. cap. 51.

Optimè reddidit Gallica Versio, Il faut qu'il y ait *MESMES* des hereses; id est, Anglicè, There must be *EVEN* hereses.

* De Præscrip. cap. 5.

^b Calvin. Bez. Gualther. Pareus, Pifcator, Slater. Estius.

Περί της ἐκκλησίας, ἡ συνῆλη, πρὸς τὸν πατέρα, ἡ παρὰ τὸν Χρυσόστομ. in Text. sue Serm. 21 T. 5.

1. Tim. 3. 2.

ceâ vulneratum, ut ex majori dolore vulnerrum Christi populum ad lacrymas majores concitaret. Quam sententiam cum postea pertinaciter defenderet, in Concilio Viennensi damnatus est. Pertinacem verò dicimus eum, qui licet ab Ecclesia moneatur & ex Verbo Dei scripto vincatur, tamen vult * *ἡνὶ διαφυλάττειν*, & videri vera dicere, ut olim faciebant Sophistæ. Illi ergo soli qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid pravumque sapiunt, si correpti ut sanum rectumque sapiant, resistunt contumaciter, suâque pestifera & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt, hæretici sunt.

Secundò, Malorum quantitas, *Etiā, etiā hereses*. Nam hîc, ut & Gal. 5. 12. particula & est nota majoris addita per auxesin, & comparatè gravitatem hæreseos præ schismate importat: quasi diceret Apostolus, *Non solum schismata, sed (quod plus est) etiā hereses*. Schismatibus enim hereses subjungens & malis adjungens, malum utique proficitur & quidem majus, inquit ^a Tertullianus, cui consentiunt plerique Interpretes ^b neoterici.

Tertiò, Malorum necessitas, *Oportet esse*. Μη νομίζετε ὅτι καλέουσιν ἢ νομοθετοῦν ταῦτα ἐν οἷς, inquit Chrysostomus. *Quum audis, Oportet hereses esse, noli existimare hac illum imperando aut legem ferendo pronunciare: absit, verum ea que futura erant prænunciando*. Nam istud oportet non est juris & officii, ut, *Oportet Episcopum esse*

*esse irreprehensibilem; sed facti & necessitatis, ut, Oportet Filium hominis reprobari à Senioribus. Ubi igitur oportet idem valet ac necesse est, ut, Necesse est accidere scandala, Fieri non potest quin eveniant offendicula. Neque verò hæc necessitas fatalis est, vel absoluta, sed conditionalis & hypothetica; quia causæ hæresium semper erunt, nec unquam mutabuntur in hoc Mundo: positis enim causis efficientibus in actu, necesse est poni effectum. Perinde igitur est ac si dixisset Apostolus, Positâ Satanæ malitiâ doctrinæ puritatem semper invidentis, eamque totis viribus corrumpere conantis: positâ * imbecillitate, pravitate, inconstantia, superbiâ, curiositate, ac cæcitate humani ingenii ad quodvis malum suâ naturâ proni: positâ denique Dei voluntate, hæreses non impedire, sed Satanæ & ejus organis Sophistis propter bonum Ecclesiæ permittere statuentis, fieri non potest ut hæreses non eveniant.*

Quartò, Malorum propinquitas, inter vos: non ultra Garamantas & Indos; non tantum in remota aliqua Ecclesia, sed etiam in hac vestra Corinthiaca, sed in ipso sinu Sacri hujus Cœtus, quem ego Paulus plantavi, quem Apollos rigavit, & cui Deus incrementum dedit. Hæreses, ubicunque oriantur, verè pios magno dolore afficiunt: sunt enim comparatæ ad cœlestis doctrinæ corruptelam, ad homines à fide abducendos; majorem tamen

C

tristiti-

Luc. 9. 22.

Matth. 18. 7.

Luc. 17. 1.

* Ildor. Pelusiora lib. 3.

epist. 191. di-

cit quatuor de

causis contin-

gere ut multi

perperam de

rebus judi-

cent, *ἢ διὰ*

βεβήκηται

ἡ ψυχή, ἢ διὰ

παρρησίας, ἢ

διὰ συνήθη

ἡρώτων, ἢ διὰ

αἰσθητικῆς

ἢ ob mentis

exiguitatem,

vel ob segni-

tiem, vel ob

morum im-

probitatem,

vel ob præ-

conceptam o-

pinionem, quâ

præ eorum

animi imbuti

sunt.

Tertull. ait,

hæreses ad

languorem &

interitum fi-

dei esse produ-

ctas. De Præ-

script. cap. 2.

tristitiam adferunt iis fidelibus inter quos sedem sibi figunt. Nam etsi quilibet fidelis magnum dolorem concipere debet ex cuiuslibet particularis Ecclesiæ perturbatione ac corruptela, maiorem tamen dolorem percipere tenetur ex perturbatione ejus Ecclesiæ cuius ipse membrum est.

HActenus de Contristatione, *Oportet etiam hæreses inter vos esse: sequitur Consolatio, ut qui probati sunt manifesti fiant inter vos.* Ubi quatuor itidem observari possent, si Theologos *ἡρεσιολογῶν* & nodum in scirpo quærere deceret.

Vide Estium
in locum.

Primò, Nota finis, *ut, i. e.*, quam particulam Chrysostomus & qui eum sequuntur Græci Interpretes nolunt esse causalem, sed consecutivam; nec denotare finem & consilium, sed eventum. At rectiùs Latini Patres & neoterici Commentatores contendunt, per eandem indicari finem & scopum hæresium ex parte Dei eas permittentis.

Secundò, Utilitas finis, splendor videlicet & illustratio: *ut manifesti fiant*, id est, ut luceant & inclarescant qui priùs obscuri erant & incogniti.

Tertiò, Personæ ad quas utilitas illius finis pertinet, *probati*, id est, probi & sinceri in Fide: qui manifesti fiunt per hæreses, quia reliquis à veritate deficientibus manent constantes & immoti, & sic cognoscuntur esse sin-

ceri,

ceri, cùm priùs in turba laterent. Sicut in pace civitatis omnes homines habentur fideles: at motâ seditione manifestantur qui verè fideles sunt Principi; separant enim se à seditiosis, & Principem sequuntur.

*Ut cùm tristis hyems alias produxerit undas,
Tum Nilum retinent ripa:—*

Sic cùm hæresis alios homines abducit, tum verè fideles se in officio continent, ac per hoc quales sunt apparent. *Ex his qui malè sentiunt, probati sunt qui bene sentiunt.*

Quartò, Locus & sedes illarum personarum, *inter vos*, id est, in hac eadem Ecclesia Corinthiaca: ut ubi natum est venenum, ibi oriatur remedium; ut quos dejecit damnum, eos erigat emolumentum.

Hæc igitur Pauli prædictio non multum differt ab illa Simeonis, *Christo contradicetur, ut detegantur ex multis cordibus cogitationes.*

Sed ut omnes Textûs partes fructuosius tractentur, ad has tres Propositiones revocari debent,

Hæresim esse maximum malum,

Huic maximo malo veram Ecclesiam esse obnoxiam,

Hoc maximum malum veram Ecclesiam vexans, in bonum cedere veris veræ illius Ecclesiæ membris.

Primò, *Hæresim esse maximum malum.*

Esse malum probatur ab utroque parente.

Pareus in loc.

Claudian. Epigram. de Nilo.

Aug. in Psal. 54.

Luc. 2. 34, 35

Joan. 8. 44.

Apoc. 3. 24.
& 12. 16.De Præscript.
advers. Hæ-
ret. cap. 40.
Epist. 1. ad
Trallenses,Gal. 5. 20.
Rom. 7. 18.
Joan. 3. 6.Suer. in Ne-
rone, cap. 6.Lib. de Uni-
tate Eccles.
num. 12.Contr. Par-
menian. l. 1.In Ephes. 4.
Hom. 11. in
Morali.

1. Cor. 1. 10.

1. A Patre, qui non alius est quàm *Pater mendacii* & obrectator divinæ veritatis: unde in Apocalypsi hæreses vocantur *profunditates Satanae*, & aqua ex ore Draconis ejecta: unde Tertullianus ait, *Hæreses sunt à Diabolo, cujus sunt partes intervertendi veritatem*: & Ignatius appellat αἱρέσεις τῶ διαβόλου ἐκδογόνες, *Diaboli inventa*. 2. A Matre, quæ non alia est quàm Caro: nam Apostolus hæreses recenset inter *opera carnis, in qua nihil boni habitat*, & ex qua quod genitum est caro est, id est, peccatum & corruptio. Ut igitur Domitius, Neronis pater, dicere solebat, *Ex me & Agrippina nil nasci potuit nisi detestabile & infestum*: ita dicere possumus, Ex Satana & Carne nil nisi malum.

Esse *maximum malum* variè demonstratur.

1. A perniciè malorum quæ transcendit, schismatis nimirum & infidelitatis. Quanta sit schismatis perniciès, colligere est ex istis Cypriani verbis, *Macula ista nec sanguine abluitur, gravis hæc culpa nec passione purgatur*. Et Optati Milevitani, *Ingens flagitium schismatis, tam malum & tam grave crimen*. Et Chrysostomi, *Nihil ita Deum irritat sicut Ecclesiæ divisio, quæ nihil uspiam commodi habet, sed plurimum nocimenti*. Quamobrem Apostolus ab eo dehortatur Corinthios hæc gravissimâ obtestatione, *Precor vos, fratres, per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut idem loquamini omnes, & non sint inter vos schismata*. Quanta etiam infide-

Prov. 23. 23.
Ecclef. 4. 18.

Jer. 9. 3.

Math. 13. 37

2. Tim. 1. 14.

Jud. 3.

Qui sunt in

Sacris Literis

educati nè u-

nam quidem

syllabam di-

vinorum do-

gnatum pro-

di sinunt, sed

pro istorum

defensione, si

opus sit, nul-

lum non mor-

tis genus li-

benter am-

plectuntur.

Basil. magn.

Modesto Va-

lenticis Imp.

Præf. apud

Theodor. Ec-

clef. Hist. lib.

4. cap. 17.

Universam

meam cogniti-

onem volens

ac penitus

abnegò, Epi-

scopatam eti-

am meam ab-

negò, dignita-

tem meam ab-

negò, nomen

meum abnegò,

meipsum de-

nique abnegò :

Fidem modò Christianam, Deig.

veritatem abnegare non possum.

Confido autem vel cum hac Fide, vel pro hac Fide me vitam profuturum.

Episc.

Juel. Respons. ad Hardin. Præf. 1. Tim. 6. 5. & 2. Tim. 3. 8. Tit. 1. 10. Rom. 16. 18. Lib. de unit. Ecclef. n. 10. In Esa. 1. 22. Matt. 13. 38. Matt. 16. 11. & 1. Cor. 5. 6. 2. Tim. 2. 17. Apoc. 8. 7. Apoc. 8. 11.

cmere & non vendere jubeamur à Solomone, & pro ea pugnare ad mortem usque moneamur à Siracide : ut acriter à Jeremia redarguantur qui pro eadem non sunt fortes : ut à Christo appelletur bonum semen à Domino seminum in agro Ecclesiæ ad genituram fidelium : ut à Paulo vocetur præclarum illud depositum omni curâ custodiendum, & à Juda dicatur Fides semel tradita Sanctis nullo non certamine retinenda. Utramque tamen Hæresis corrumpit. Corrumpit mentem humanam : ideo Apostolus vocat hæreticos ^a homines mente corruptos, & ^b mentium atq; ^c cordium deceptores. Corrumpit quoque veritatem divinam : ideo ^d Cyprianus hæreticos appellat Evangelii corruptores & falsos interpretes, & ^e Hieronymus ait eos esse canpones pessimos ; non facientes de aqua bonum vinum, ut Christus fecit, sed vinum Sanctarum Scripturarum in aquam figmentorum suorum vertentes.

3. A comparisonibus & similitudinibus, quibus Sacra & Ecclesiastica Antiquitas eam exosam reddit. Nam Scripturæ comparant hæresim ^f zizaniis, quæ tritici incrementum impediunt ; ^g fermento, cujus vel modicum totam massam fermentat ; ^h gangrenæ, quæ vicina membra protinus corripit nisi resistatur ; ⁱ grandini, quæ fructus terræ contundit ; ^k ab-

nique abnegò : Fidem modò Christianam, Deig. veritatem abnegare non possum. Confido autem vel cum hac Fide, vel pro hac Fide me vitam profuturum. Episc. Juel. Respons. ad Hardin. Præf. 1. Tim. 6. 5. & 2. Tim. 3. 8. Tit. 1. 10. Rom. 16. 18. Lib. de unit. Ecclef. n. 10. In Esa. 1. 22. Matt. 13. 38. Matt. 16. 11. & 1. Cor. 5. 6. 2. Tim. 2. 17. Apoc. 8. 7. Apoc. 8. 11.

finthio,

simbio, quod amaras & mortiferas reddit aquas; ¹ *fumo fornacis magna*, à quo Sol & aër obscurantur. Patres eam assimilant periculosis morbis & noxiis animalibus. Vocant eam *lepram*, quæ non sine miraculo sanatur; *pestem*, quæ cum unum interficit, centum alios inficit; *febrem hæcticam*, quæ initio est facilis curatu, difficilis cognitu; post, facilis cognitu, difficilis curatu. Vocant eam *talpam*, ob cuniculos quos fodit, & damnum quo cultos agros afficit; *sepiam* & *loliginem* aramento suo omnia commaculantem; *erucam*, quæ specie tenuis est, nocentissima tamen; *aspidem*, quia venenosa est; *scorpionem*, quia insidiosè ferit; *cantharidem volitantem*, quia facile spargitur; *hyenam*, quia vocem Christi, ut illa hominis, imitatur.

4. A sudoribus & sumptibus primitivæ Ecclesiæ, quibus hæc non pepercit ad hæreseos incendium restinguendum. *Scio*, inquit Chamierus, *quantis olim sudoribus Episcopi Catholici Hæreticos redarguerint*. Et scimus, inquam ego, quantis olim sumptibus Orthodoxi Imperatores eos represserint. Neque enim sine immensis impensis tot Nationales Synodi, tot Oecumenica Concilia indici & cogi potuerunt. Ex cura autem & solitudine Medicorum, ex pretio & caritate medicamentorum de gravitate morbi judicandum est.

5. Ab ira & impatientia quam accusatio hæreseos

¹ Apoc. 9. 2.

Vide Dan. in Aug. de Hæresib. Proleg. cap. 4. & Tilen. Syntagm. Theolog. part. 2. disput. 35. quæ est de dissimulatis Christi hostibus, thes. 40.

Epist. 3. ad Ignatium Armandum Jesuitam.

^a De Patientia & Humil. parte 2. & apud Rosweyd. Jesuit. Histor. Eremitic. l. 3. n. 21. ex Ruffino.

^b Citatus ab Episc. Juellio in Apolog. Eccles. Angl. Defens. par. 1. cap. 6. divis. 2.

^c Ad Pam-mach. Epist. 6. ferè initio.

^d Dixit maledicta cum IN-GRATUM hominem di-

xeris. Publius. Vide Sen. de Benef. lib. 1. cap. 10. ^e Majores nostri Tarquinium execratione postremâ hoc damnaverunt maledicto, & hominem libidine præcipientem, avaritiâ cæcum, immanem crudelitate, furore vecordem vocaverunt S U P E R B U M, & putaverunt sufficere convicium. Latinus Pacatus Panegy. Theodosio Augusto, ante med.

hæreseos veteribus Christianis expressit. Nam, ut alios omittam, legimus in ^a *Vitis Patrum* de Agathone, optimo devotissimôq; Abbate, eum ad calumniosam variorum criminum objectionem patienter tacuisse; ad nomen autem *hæresis* valde commotum esse, & mirum in modum excanduisse. *Non est Christianus qui notam hæreseos dissimulat*, ait ^b Ruffinus. *Nolo in suspitione hæreseos ququam esse patientem*, inquit ^c Hieronymus: nedum in accusatione vel improperio. Nempe ut apud priscos Ethnicos ^d *ingratum* aut ^e *superbum* si dixisses, omnia convicia dixisses: sic apud veteres Christianos si *hæreticum*. Χαλεπώτατον ἀλεῖαμα αἱρετικῶ λοιδορεῖα.

Hinc quinque Corollaria deduci possunt.

Orat. 2. quæ est pro Sexto Roscio Americano, num. 29

Primò, Geminum illud ex parricidio à Cicerone deductum: *Hæc magnitudo maleficii facit, ut nisi penè manifestum parricidium proferatur, credibile non sit: quare hoc quò minus est credibile, nisi ostenditur, magis est, si convincitur, vindicandum.*

Vide Alfonso de Castro advers. Hæres. lib. 1. cap. 9.

Primò igitur, Cùm *hæreseos* crimen tam grave sit, & Christianis auribus intolerabile, nemini temere est impingendum. Turpe est infa-

infami *hæreses* nomine traducere quod leviori erroris vocabulo satis erat notare, turpius *hæreticum* appellare quod nec erroneum est, turpissimum non errantes, vel saltem non perniciose nec pertinaciter errantes, odiofo *hæreticorum* convicio aspergere. Nè Pelagianos quidem, homines hæreticissimos & ab Ecclesia damnatos, *hæreticos*, sed *fratres* vocabat Augustinus, quantumvis hæresium hostis & oppugnator acerrimus.

Sed in hanc moderationis & modestiæ legem dici vix potest quantopere peccetur à veteribus nonnullis * Hæreseologis & Hæreticis, à Papis & Papistis. Siquidem Philastrius adeò prodigus fuit foedi stigmatis, ut quicquid vel incommodè fuerit, aliquando dictum, vel aliter quàm præjudicata ferebat opinio, id inter hæreses fuerit ab eo numeratum. Sic *hæreticos* non dubitavit appellare eos qui unicam terram esse assererent, qui stellis nomina ab Ethnicis imposita retinerent, qui incertum dicerent numerum annorum ab exordio Mundi, qui totum Psalterium negarent esse compositum à Davide, qui Epistolam ad Hebræos non adscriberent Paulo, sed aut Barnabæ, aut Clementi Romano. Hinc illa Bellarmini nota, *Observandum est illud, multa à Philastrio inter hæreses numerari, qua verè hæreses non sunt: proinde cum prudentia legendus est.* Nec dissimilis hæc Petavii animadversio, *Considerandum est in Epi-*

D

phanio,

* Vide Chamier. T.1. lib.9. cap.13. num.17.

Quis non sentiat in variis & innumerabilibus questionibus, sive ad obscurissima opera Dei, sive ad Scripturarum abditissimas latebras pertinentibus, quas certo aliquo genere completi ac definire difficile est, & multa ignorari saluâ Christianâ fide, & alicubi errari sine aliquo hæretici dogmatis crimine? Aug. de Gratia Christi contr. Pelag. & Celest. lib.2. (qui est de Peccato Orig.) cap.23. T.7. Lib. de Scripturib. Eccl. ad annum 382. in Philast. Animadvers. ad Tom. 1. Epiph. pag.2.

Priscis seculis Catholica Fidei propugnatores, Basilium, Nazianzenum, Ambrosium, Hieronymum, Augustinum, heretici hæreticos appellabant. Lindan. præfat. in Pannopliam.

* Lib. 5. de gubernat. Dei.

* Serm. 14. de verb. Apost. T. 10.

* Grat. Dist.

22. c. Omnes.

^b Baron. Tom

12. ad annum

1112.

^c Abbas Ursperg. apud

Genebr. Chr.

1. 4. an. 1076.

p. 584.

^d Vid. D. Cra-

kanthorp. De-

fens. Eccles.

Angl. contra

Archiepisc.

Spalat. c. 17.

num. 4.

^e In Concil.

Lugdun. 1.

ann. 1245.

^f Marta p. 1.

c. 19. ex Bart.

phanio, hæresis nomen latissimè in quibusdam usurpari, nec ad Theologorum normam vocabuli istius usum exigi. Sed & veteres Hæretici Orthodoxos sui temporis Hæreticorum nomenclaturâ infectari non erubescabant. Sic enim de Arianis queritur *Salvianus, *In tantum se Catholicos esse judicant, ut nos ipsos titulo hæreticæ pravitatis infament.* Et de Pelagianis * Augustinus, *Impetremus ergò, si possumus, à fratribus nostris. nè nos insuper appellent Hæreticos, quòd eos talia disputantes nos appellare possimus forsitan si vellemus, nec tamen appellamus.*

Horum vestigiis gnauiter insistentes Pontifices ac Pontificii, sunt ejusdem tituli mirum in modum liberales. Siquidem *Nicolaus primo hæreticus est qui Romana Ecclesia privilegium auferre conatur. ^b Paschali secundo hæreticus est qui dicit licitas esse rerum & dignitatum Ecclesiasticarum Investituras à Laicis datas. Et Gregorii septimi tempore collatio Beneficiorum & Prælaturarum à Politicis Principibus facta vocabatur *hæresis Henriciana*, propter Henricum quartum videlicet Imperatorem depositum, ^d ab illo seditionum face ac flagitiosorum signifero, peste & hoste humani generis Hildebrando, quòd Episcopos pro antiquo Prædecessorum jure investivisset. Innocentius quartus ^eFridericum secundum hærescos notavit, quòd ei Jura Imperialia invadenti resisteret. ^fDantes Aligherius Florentinus

tinus damnatus est *herescos* sub Julio secundo, quod asseruisset *Imperium non dependere ab Ecclesia*. s Alexander quartus per *Bullam suam pro haretico damnavit*, & ab omni dignitate deposuit Guilielmum de Sancto Amore, Parisiensem Doctorem doctrinâ & pietate illustrem, quod se iustissimè opponeret Fratribus illis Mendicantibus, & eorundem hypocriticæ sanctitati, qui blasphemum ^h illum librum *Evangelii Aeterni*, ceu quintum Evangelium, abolendis, scilicet, quatuor Evangelistarum libris surrogandum, publicarent & defenfitabant. ⁱ *Et quicumque veritatem contra Papam ipsiusque abusus & tyrannidem aperit, ab eo inter hareticos proscribitur*. ^k Paulus secundus *hereticos* pronunciavit eos qui nomen *Academia* vel joco vel seriò usurparent: humanitatisque studia ità oderat & contemnebat, ut ejus studiosos uno nomine *hereticos* appellitaret. Zacharias Papa Vergilium, Juvanensium in Boiaria Pastorem, *herescos* damnavit, & Sacerdotio privari jussit, quod Antipodes esse doceret habentes nobis adversa vestigia: rem illo ævo ridiculam, & ut talem à Lactantio & Augustino priùs explosam. Nec hilum æquiores sunt aut pariores Papis Papicolæ. Nam Dominicani Inquisitores Fidei Petrum Arragoniæ Regem *hereticum* pronunciârunt, quod Romanam Ecclesiam vocaret alteram *Gomorrhæam*. Parisienses patroni vesanæ illius Factionis quæ se

^s Præcol. de *Heret.* in Guil. de S. Amore, *Gual. Chron.* sec. 13.

^h Matth. Paris & Naucler. ad ann. 1254. *Vid. Dr. Crankanthorp.* contr. Spalat. c. 33. num. 9. ⁱ Spalat. de Rep. Eccles. lib. 5. c. 6. n. 23. in fine, ^k Platina in Paulo 2.

Aventin. *Annal. Boiorum* lib. 3.

Laet. lib. 3. c. 24. *Aug. de Civit Dei.* l. 16. c. 9.

Baleus Script. Britan. Centur. 4. n. 76.

Pet. Matth.
Hist. Gall.
T. 1. p. 779. &
T. 2. p. 67.
Cafaub. *Ex-*
ercit. ad An-
nal. Baron. E-
pist. dedic.
post med.
Baron. Tom.
potissimum
postremis.
Gretzer. in
Vespertilioe
Hæretico-po-
litico.
Ad Cardinal.
Moguntin. E-
pist. lib. 12.
pag. 400.
Plin. Secund.
Panegy. ad
Trajanum.

Aug. Epist.
172. Crispin.
Donatistæ.

Andr. Osiand
Annot. in 34
& 35. capita
lib. 4. Harm.
Evang.

Sanctam Ligam vocabat, atrum hoc signum allinebant etiam suis Catholicis, qui Regum Henrici tertii & quarti partes tuebantur. Et si qui Principum Consiliarii Jura Regum ac Principum, quantumvis Romanensium, defendere ausi sint adversus Curiam Romanam, officiosus eorum conatus *hæresis Politicorum* passim nuncupatur à Baronio, Gretzero, & aliis id genus Scriptoribus. Denique, *Hofses Lutheri*, inquit Erasmus, *nihil habent in ore præter hæreses, hæreticos, hæresiarchas*: nempe ut prostibula solent adversus pudicas matronas exclamare *scorta, meretrices, & lenas*. Crimen læsæ Majestatis erat olim sub Tyrannis crimen unicum eorum qui omni vacabant: in locum illius successisse videtur apud Papistas *hæreseos* postulatio. Sed hîc veterum Catholicorum responsio calumniosis Donatistarum coccysmis in promptu est, *Soletis nobis objicere non solum in nostris non probata, sed potius in vestris probata crimina*. Et ut Judæus quidam, cum doctrinâ Talmudicâ esset erudiendus, contempsisse dicitur eam disciplinam ubi *ein*, id est, *non* affirmat, & *or*, hoc est, *lux* noctem significat: Sic eorum convicia floccifacienda sunt, apud quos falsitas *veritatis* titulo decoratur, & Orthodoxæ doctrinæ lux *hæreticæ noctis* ignominia traducitur. Nomen *Hæreticorum* Protestantes sustinere coguntur, rem habent Romanenses.

Secundò,

SECUNDÒ, Quemadmodum errantes minimè
Svocandi sunt *hæretici* antequam tales esse
convincantur, ità severè castigandi sunt post
legitimam convictionem: præsertim si erro-
res suos disseminare, pestiferamque, quâ pru-
riunt, scabiem magno studio aliis affricare
deprehendantur. Cum quidam gemmas vi-
treas pro veris vendidisset uxori Galieni Im-
peratoris; illa, re proditâ, impostorem acriter
puniri voluit: quantò graviores pœnas
luere meretur, qui vile hæreseos vitrum pro
precioso divinæ veritatis margarito simplici-
oribus Christianis obtrudit!

In puniendis tamen hæreticis ea modera-
tio servanda est, quam erga Donatistas adhi-
bendam suadebat Augustinus, *Sic eorum pec-
cata compesce, ut sint quos pœniteat peccasse.*
Nam, observante Hieronymo, parabolâ zi-
zaniorum monemur, *nè citò amputemus fratrem,*
quia fieri potest ut ille qui hodie noxio deprava-
tus est dogmate, cras resipiscat & defendere in-
cipiat veritatem. Et Chrysostomo, *Christus*
non prohibet conciliabula hæreticorum dissipare,
ora obstruere, libertatem loquendi concidere, ve-
rùm interficere & trucidare. Erat pestilentissi-
ma Sadducæorum hæresis: nusquam tamen
Christus eos propterea morte mulctandos
pronunciavit. Nec existimârunt celeberrimi
Patres esse Christianæ mansuetudinis capitali
supplicio afficere *hæreticos* (multò mirùs *hæ-*
reticis credentes, ut distinguit Augustinus) nisi

Trebellius
Pollio in Ga-
lieno.

Epist. 127.
Donato Afri-
cæ Proconf.

In Matth. 13.

Homil. 47.
in Matth.

Act. 23.8.

De Utilitate
credendi, c. 1.

Socrat. l. 2.
c. 22. & 30.
Sozom. lib. 4.
c. 2. & 20.

Hist. Tripart.
lib. 12. c. 4.

Respons. de
Inquisit. T. 9.
p. 861.

Annot. in
Tit. 3. 10.

Jacobus Si-
manca Hisp.
Episc. Pacens.
Cathol. Instit.
Tit. 46 numi.
§ 2. & § 3.

In ejus vita.

blasphemos & seditiosos. Tunc enim hæreticorum sanguinem suffundere quàm effundere, animasque instruere quàm corpora destruere malebant Catholici. Tunc invisa erat sævitia Macedonii & Nestorii: quorum ille non ex Dialecticorum locis, sed ex carnificum officinis argumenta solvebat; iste, cum corpora non posset, domos & facultates hæreticorum exurebat, unde dictus est *incendiarius*. Nec magis probata fuisset methodus eorum de quibus sic Erasmus, *Interdum Monachi vanum spargunt rumorem, mox veluti suspectum pertrahunt in carcerem: ibi disputant suo more; notantur articuli, & parantur fasciculi*. Tunc inaudita erat egregia illa glossa, quam idem refert productam fuisse in Concilio à sene quodam & severo Theologo, ad probationem sententiæ suæ de hæreticis morte plectendis, *Hæreticum hominem de vita, id est, de vita tolle*.

Sed nec ad pœnam hæreticorum & odium pertinet, quòd fides illis data servanda non est, etiam firmata juramento, ut vult Simanca. Non enim tam respiciendum est cui juretur, quàm per quem juretur. Unde Carolus quintus persuaderi noluit, se non obligatum salvo conductu quem Lutherò concesserat: quin potius rogatus à multis cur homini hæretico fidem non violaret, generosè respondit, *Fidem rerum promissarum, etiamsi toto Orbe exularet, tamen apud Imperatorem consistere oportere*.

Tertiò,

TERTIÒ, Cùm hæresis sit maximum malum, sequitur perniciosam & hæreticam esse eorum sententiam, qui illud ità extenuant & elevant ut pœnæ potiùs quàm culpæ rationem habere contendant, parùmque ad salutem referre dicant quid quis credat, modò justè vivat & suum cuique tribuat: ineptè huc torquentes illud ^aProphetæ, *Justus vivet suâ fide*. Nam fides justî justa fides est; ex literis fidei, non ex quovis trivio petita, nec in cuiusvis cerebro nata aut sata phantasia.

Contrariam sententiam pronunciat Apostolus, non solùm exoptans ut Deo ^bper omnia placeamus, id est, ut explicant Græca Scholia per distributionem, *λογισ, ἔργων, καὶ δόξης*, verbis, operibus, & opinionibus, sed etiam affirmans non aliter salutem obtineri quàm ^cper sanctificationem Spiritûs & fidem habitam veritati: non tantùm prohibens ^dnè circumferamur doctrinis variis atque peregrinis, verùm etiam hæreses numerans inter ^eopera carnis; quæ qui faciunt, Regni Dei hæredes non erunt. Contrariam ^fTertullianus sic scribens, *A veritate divertere nemini expedit qui meminerit futuri Iudicii, quo omnes nos necesse est apud Christi tribunal astare, reddentes rationem in primis ipsius fidei*. Oppositam tuetur Chrysostomus, qui præclare fidem *navi* comparat: ut enim sine nave non potest mare transfretari, ità sine fide non potest ad Deum perveniri. Oppositam ^aEpiphanius, ^bHieronymus, & ^cGregorius, qui

Mahumetani in *Alcorano*, Azoara, sive cap. 1. multiq; Pseudochristiani passim hoc blaterant Vide Thom. Rogerium in Artic. 18. *Confess. Anglic.*

^a Hab. 2. 4. *Constat fidem stultam non solùm minimè prodesse, sed obesse.* Author qq. ex Ver. T. 1. (apud Aug. T. 4.) quæst. 43.

^b Col. 1. 10. ^c 2. Thess. 2. 13 ^d Heb. 13. 9. ^e Gal. 5. 21. ^f De Præscrip. advers. Hæret. cap. 44.

^a *Ὁτις ἀποστρέφεται ἀπὸ τῆς ἀληθείας τοῦ ἐγγύς ἡμῶν.* Hom. 5. in 1. Tim. ^b Hæres. 74. n. 14. & in *Ancorato*, n. 9.

^b In Matt. 16. 18.

^c In Psal. 5. *Pœnitent.*

De Baptismo
lib. 4. cap. 18.
Tom. 7.

De Fide ad
Petrum Dia-
conum, 39.
Tom. 3.

Rom. 1. 28.

1. Tim. 1. 19.

Hom. 5. in
1. Tim.

Lib. 2. De
Primatu
Papæ.

qui per portas Inferorum intelligunt doctrinas Hæreticorum, per quas illecti homines ducuntur ad Tartarum. Omnium verò apertissimè Augustinus, cujus hæc sunt verba, *Constituamus aliquem castum, continentem, non avarum, non idolis servientem, hospitalitatem indigentibus ministrantem, non cujusquam inimicum, non contentiosum, patientem, quietum, nullum amulantem, nulli invidentem, sobrium, frugalem, sed HÆRETICUM: nulli utique dubium est, PROPTER HOC SOLUM QUOD HÆRETICUS EST, Regnum Dei non possessurum.* Et rursus, *Nec Baptismus, nec elemosyna quamlibet copiosa, nec mors pro Christi nomine suscepta proficere poterit ad salutem, quamdiu in eo HÆRETICA PRAVITAS perseverat quæ ducit ad mortem.*

Quartò, Cùm hæresis malum sit tam perniciosum, sedulò nobis cavendum est ab iis quæ in eam inducunt: qualia sunt

1. Vitæ impuritas, quam Deus punire solet subtractione sui luminis, perditos homines tradens in reprobum sensum & mentem judicii expertem. Unde testatur Apostolus *repulsâ bonâ conscientia nonnullos fecisse naufragium fidei.* Hinc rectè colligit Chrysostomus, *Ὅταν ὁ βίος ἀπὸ γυναικὸς, καὶ ὁ θυμὸς τινέται τοῦτον.* Nec malè contra Papam argumentatur Nilus Thesalonicensis Archiepiscopus, *Ἐὰν σφάλῃ καὶ πολλὰ καὶ τῶ σωτηρίῳ, ἐκδίδεται καὶ καὶ τῶ πίστι*

ἡγούμενον ὑποτάσσεται. Qui sciens rectè non facit, amittit scire quod rectum sit, ait Augustinus. Divino judicio saepe contingit, ut per hoc quod quidam nequiter vivunt, & illud perdant quod salubriter credunt, inquit Gregorius. Nónne Marcion approbavit hæresim Cerdonis, postquam se stupro cujusdam virginis inquinasset? annon Heraclius Imperator primùm Eutychianus, deinde etiam Monotheleta factus est, postquam se incestuosis libidinibus polluisset? Arrogent sibi scientiam *Gnostici* quantum volent, exactamque divinorum mysteriorum cognitionem pro libitu jactent: at quamdiu *Borborita* perstant, & in flagitiorum cœno voluntantur, tamdiu de cœlo. rebûsque Fidei grunientibus fides meritò derogatur. Num enim credibile est eos de libero arbitrio rectè sentire, qui peccatis serviunt & cupiditatibus Diaboli mancipantur? eos gratiæ naturam & efficaciam nòsse, qui Dei gratiam transferunt ad lasciviam? eos bonorum operum imperfectionem perspectam habere, qui ad omne opus bonum reprobi sunt?

2. Superbia & arrogantia. Nam si quis diversam docet doctrinam, neque accedit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi, & ei que secundum pietatem est doctrina, is turget, ait Apostolus, paulò post subjiciens quosdam ἰδωμένους ὑποτάσσεται promittentes, circa fidem aberrasse. Omnes hæretici tument, omnes scientiam pollicentur, inquit Tertullianus. Hæresiarcha Si-

E

mon

De Natura & Gratia, c. 67.

Moral. l. 25. c. 10.

Tertul. de Prescript. cap. 51.
Cedrenus in Compend. Histor.
Zonaras Ann. Tom. 3.
Gnostici propter excellentiam scientiæ sic se appellatos esse vel appellari debuisse gloriantur, cum sint superioribus omnibus vaniores—nonnulli eos etiam *BORBORITAS* vocat, q. *COENOSOS*, propter nimiam turpitudinem quam in suis mysteriis exercere dicuntur. Aug. Hæz. 6. 1. Tim. 6. 3, 4.

De Prescription. c. 41.

Act. 8.9.

Vincent.

Lirin. c. 42.

Theodor. l. 4.

Heretic. Fabul. in Eunomio.

Euseb. Hist.

l. 3. c. 28.

Idem l. 5. c. 16.

1. Tim. 6. 10.

Tit. l. 1. 1.

Theodor. l. 2.

Heret. Fabul.

Plutar. lib. de

Auditione,
paulò ante
medium.

mon Magus dicebat se esse aliquem magnum. Nestorii fuit scelerata præsumptio quòd Sacram Scripturam se primum & solum intelligere jactaret. Eunomius gloriabatur se nihil ex rebus divinis ignorare, sed ipsam etiam Dei substantiam exactè scire: parique impudentiâ ejus Sectatores apertè garriebant, se ità Deum nòsse ut ipse seipsum.

3. Ambitio famæ & dignitatis. Multi enim humo se tollere gestientes, & eminentiam in Ecclesia captantes, devia quærunt ut ad scopum perveniant, quem aliàs assequi non possent si viâ regiâ incederent. Sic Cerinthus figmento suo Chiliastico authoritatem magni nominis acquirere conatus est. Sic Montanus immodicâ Primatûs cupiditate captus ab Ecclesiæ doctrina descivit.

4. Avaritia & lucri aucupium. Siquidem radix omnium malorum est amor pecunia: quam quidam dum appetunt, aberrârunt à Fide. Unde sic depinguntur nonnulli seductores, Docentes quæ non oportet, turpis lucri gratiâ. Sic Paulus Samosatenus rei faciendæ occasionem captans, commentus est hæresim quam Judæi non essent improbaturi: nempe ut aliqua munera obtineret à Zenobia, Syriæ & Phœniciæ Regina, cum illis sentiente.

5. Nimiùs amor & admiratio personarum. Nam multas falsas & malas opiniones amplectimur, inducî benevolentia & fide erga dicentes: cum potius eas oporteret, existimatione authorum

thorum detractâ, seorsim per se examinari. Sic

^a Nestorius pernegavit Beatam Virginem appellandam esse *Deiparam*, eò quòd Anastasius Presbyter, quem tanti faciebat, eundem titulum improbaret. Sic etiam Cyprianus Tertullianum unicè admirans, & antonomasticè ^b *Magistrum* appellitans, ^c ejus errorem de nul-
litate Baptismi ab Hæreticis administrati ^d am-
plexus est. Quasi verò Christianos deceat

Ullius addictos jurare in verba Magistri, nisi Jesu Christi Archididascali, qui^e plenus est gratia & veritatis, in quo sunt omnes thesauri sapientia & cognitionis absconditi, & de quo solo sine exceptione valent 'Αυτὸς ἱσθαι, & 'Αυτὸς ἀ-
κρίβη.

6. Odium & invidia: quæ præ cæteris af-
fectibus animum excæcant & lumen mentis
intercipiunt, juxta scitum illud Isidori ^h Pelu-
siotæ, Περιστάδεια μὲν ἐκ ὀφθαλμοῦ, ἀντιπάδεια δὲ ὅλων
ἡχ' ὁρά. Sic ⁱ Arius studio contradicendi Alex-
andro Alexandriæ Episcopo, sic ^k Donatus ex
mero odio Cecilianî Carthaginensis Antisti-
tis, sic ^l Valentinus invidiæ & ultionis œstro
percitus, quòd Episcopatum quem sperave-
rat non obtinuisset, evaserunt Hæresiarchæ.

7. Inertia & animi segnities, quam idem
Isidorus vocat παρρησία. Ut enim, ex stolidi
manus suas complicantis sententia, *Melior est
plenitudo volæ unius cum requie, quàm pleni-
tudo utriusque volæ cum labore & afflictione spi-
ritus*: Sic, ignavorum judicio, satius est tan-

Solent isti
XIRIONES
etiam de qui-
busdam perso-
nis ab hæresi
captis edifica-
ri in ruinam.
Ex personis
probamus si-
dem, an ex suis
personas?
Tert. de Præ-
scrip. c. 3.
^a Socrat. l. 7.
c. 32.
^b Hieron. De
Scriptor.
Eccles. in
Tertull.
^c Tert. De
Bapt. c. 15. &
de Pudic. c. 19
^d Cyp. epist. 70
71, 72, 73, 74.
^e Joan. 1. 14.
^f Col. 2. 3.
^g Mar. 17. 5.
^h Epist. 3. 10. 1. 1
ⁱ Theodor. 1. 4.
Heret. Fab.
initio.
^k Aug. de Hæ-
res. c. 69.
^l Tertull. adv.
Valentin. c. 4.

Epist. 19. 1. 3.

Eccles. 4. 6.

Minucius Fe-
lix in *Ostavia*.

Rom. 12. 3.
Eccles. 3. 23.

Matt. 7. 7.
Vide Tertul-
de *Prescript.*
c. 8.

In Joan.
Traçt. 97.

Matt. 27. 15.

1. Tim. 6. 5.

Euseb. Hist.
l. 3. c. 30.

Eccles. 1. 3. 1.

Euseb. Hist.
l. 7. c. 6.

Comment. in
Prov. 6. 27.

tillum veritatis consequi cum quiete, quàm multum cum fatigue & molestia. Desideriosi homines *tadio investiganda penitus veritatis cuilibet opinioni temere succumbere malunt, quàm in explorando pertinaci diligentia perseverare.*

8. Curiositas & ingenii pruritus, quibus multi debent hæreses suas : nam insuper habentes hæc monita Pauli & Siracidæ, *Nè quis sapiat supra quàm oportet sapere, sed sapiat ad sobrietatem; Nè sis curiosus in supervacuis:* & perperam accipientes præceptum illud Christi, *Quærite, & invenietis*, repperunt istud Augustini, *Curiositas invenit hæresim.*

9. Familiaritas Hæreticorum : cujus periculum apparet ex cautione Christi ad Discipulos suos, *Cavete vobis à Pseudoprophetis;* & ex consilio Pauli ad Timotheum, *Scede à talibus :* quin & ex zelo Ignatii Martyris, qui omnes Ecclesias oppidatim adibat, fideles monens ut ab hæreticorum consortio sibi caverent, nè talem picem tangentes contaminarentur ab ea. Libri tamen hæreticorum tunc legi possunt ab iis fidelibus qui Orthodoxâ doctrinâ sunt solidè imbuti & optimis antidotis instructi, sicut Dionysius Martyr & Episcopus Alexandrinus cœlesti voce ac visione monitus est. *Soli ei conceditur hæreticorum libros legere, qui adeò solidatus est in Fide Catholica, ut verborum dulcedine vel astutiâ nequeat ab ea segregari,* inquit Hieronymus.

10. Præcipuè verò cavendum est à perti-
nacia in errore, quæ hæreticum facit & pœ-
nas ab Apostolo denunciatas accersit, *Con-*
tentiosis & veritati sufficienter demonstratæ
non obtemperantibus reddetur excandescencia &
ira: juxta hanc terribilem Vincentii Lirinen-
sis exclamationem, *O mira conversio!* *Au-*
thores ejusdem opinionis Catholici, consecratores
verò Hæretici judicantur: absolvuntur magistri,
condemnantur discipuli: conscriptores librorum
filiï Regni erunt, assertores verò Gehenna su-
scipiet. Nam quis illud *Sanctorum omnium &*
Episcoporum & Martyrum lumen Beatissimum
Cyprianum cum cæteris Collegis suis in æternum
dubitet regnaturum cum Christo? aut quis contrà
tam sacrilegus qui Donatistas & cæteras pestes, il-
lius Concilii autoritate rebaptizare sese jactitan-
tes, in sempiternum neget arsueros cum Diabolo?

Proinde consultissimum fuerit cuilibet in
errorem lapsò audire scitum hoc Patrum
Coryphæi ad Vincencium Rogatistam, *Eru-*
bescis errorem corrigere, non in errore perma-
nere, quod utique potius erubescendum. Et ad
Julianum Pelagianum, *Quando animositatem*
illam viceris quâ teneris, veritatem tenere pore-
ris quâ vinceris. Cum rationes afferuntur va-
lidæ contra assertionem nostram, non modò
proximus nobis sisendum est & quiescendum
cum illis Judæis, *Act. 11. 18.* sed etiam retra-
ctandum cum Augustino: cujus hæc sunt pro-
testationes ex innata modestia profectæ, *Ne*

Rom. 2. 8.

Adversus Hæ-
reses, c. 11.

Correcturus
erat sententi-
am suam tan-
tò excellenti-
or, quanto hu-
milior, San-
ctus Cypria-
nus, si jam illo
tempore quæ-
sitionis hujus
veritatem aliqua-
ta fuisset ac
declarata.
Aug. de Ba-
ptis. l. 2. c. 4.

Aug. Epist. 48

Contra Juli-
an. l. 6. c. ult.

De Trinit. l. 1.
cap. 2.

Epist. 210.
Celeri,

De Pudicitia
cap. 1.
Epist. 31 lib.
5. ad Valentin.
Aug.
Lucian. in
Asino.

Episc. Davenant, in Col.
1. 12.

De Prescript.
cap. 2.

pigeat me, sicubi hasito, quarere; nec pudebit, sicubi erro, discere. Errare potero, hæreticus non ero. Praestat vinci à vero, quàm velle verum ipsum per falsa vincere. Turpe est mutare sententiam, sed veram & rectam; nam & stultam & noxiam & laudabile & salubre est: sicut autem constantia non sinit hominem depravari, sic pertinacia non sinit corrigi; proinde sicut illa laudanda, sic ista est emendanda. Quibus concinunt hæ Tertulliani & Ambrosii sententiæ, Nemo proficiens erubescit. Non suffundor errore quo careo, quia meliorem me factum recognosco. Nullus est pudor ad meliora transire.

Κρίσιον πλανησάντων, ἢ καὶ οὐκ ἀπαιτῶν.

Quintò & ultimò, Quò pestilentius malum est hæresis, eò diligentius utendum idoneis antidotis: qualia sunt

1. Cognitio Christi & firma in eum fides. Nam optimum remedium est adversus hæreses probè tenere beneficium Redemptionis, & virtutem ac efficaciam Redemptoris. Sic Apostolus, Col. 1. 12. hanc doctrinam suscipit explicandam, ut ex ejus cognitione omnes argutia seductorum in fumos evanescent. Quò referri potest hoc simile Tertulliani, In pugna pugilum & gladiatorum, plerumque non quia fortis est vicit quis, aut quia non potest vinci, sed quoniam ille qui victus est nullis viribus fuit; adeò idem ille victor bene valenti postea comparatus, etiam superatus recedit: Non aliter hæreses de quo.

quorundam infirmitatibus habent quod valent, nihil valentes si in bene valentem fidem incurrant. Huc etiam pertinet quod Petrus dicit impostores inescare animas instabiles, & quod Nazianzenus Hæreticorum sophismata vocat araneorum telas; artificiosas quidem & subtiles, sed fragiles & futiles: quibus solæ muscæ capiuntur, id est, stolidi & rudes; vespæ autem, id est, acres & docti, eas disfrumpunt.

2. Timor Dei & observatio mandatorum ejus. Nam ^a *mysterium Fidei tenetur in pura conscientia.* ^b *Secretum Domini est cum timentibus ipsum, & ostendet eis pactum suum,* ait Psalteres. ^c *Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscet de doctrina, utrum ex Deo sit,* inquit Salvator. Meritoq; celebratur scita ^d Cardinalis Poli responsio, qui roganti Presbytero quibus mediis posset intelligere priorem partem Epistola Pauli ad Romanos, quæ est difficilis & dogmatica, *Si prius,* inquit, *feceris posteriorem,* quæ est facilis & parænetica. Juxta illud ^e Synesii, *Τὸ βίον ὁρθὸς προοίμιον τῆς θεωρίας.* Et ^f Nazianzeni, *Βίαις διολύθη τὸν νότον; τὰς ἐντολὰς φύλασσε διὰ τῆς θεωρίας ἰδού σου πρὸς τὴν γὰρ ὁρθότητα διαιεῖς.* Custodiâ mandatorum Dei ^g David evasit intelligentior vel ipsis senibus, utut ^h sapientiâ cæteros mortales anteire putentur.

3. Humilitas & demissio animi. Nam spiritualia & corporea contrario inodo conspiciuntur. Ista quòd celsiora sunt, eò magis erigere

^a 1. Pet. 2. 14.

Orat. 33.

Irratit muscas, transmittit aranea vespas.

^a 1. Tim. 3. 9.

^b Psal. 25. 14.

^c Joan. 7. 17.

^d In ejus vita.

Philip. 3. 15.

the Apostle

makeb no

controverse

but contro-

verses would

cease, if con-

science were

made of the

practice of

that which is

out of contro-

versie. Bish.

Andrews Ser.

3. of the Na-

tivite, on 1.

Tim. 3. 16.

^e Epist. 136.

^f Orat. 29. quæ

est de dogma-

te & constitu-

tione Episco-

porum.

^g Psal. 119. 100

^h Job 12. 12.

& 32. 7.

vestris, quanto magis Pater vester cælestis dabit Spiritum Sanctum petentibus ab eo! Hunc autem Spiritum Christus appellat Spiritum veritatis: Esaias vocat Spiritum iudicii, Spiritum sapientia & intelligentia: Paulus indigitat Spiritum revelationis, per quem omnia dijudicemus. Deum igitur ardentem oremus ut dirigat gressus nostros in via veritatis, nè ad exitium errorum semitas declinent: in corde & ore frequenter habeamus has preces Liturgicas & Augustinianas,

^a Ab omni falsa doctrina & hæresi libera nos Domine.

^b Largire nobis ut nè sicut pueri circumferamur quovis vento vanæ doctrina, sed firmiter stabiliamur in veritate tui Sancti Evangelii.

^c Da nobis per tuum Spiritum Sanctum rectum in omnibus iudicium.

^d Domine Jesu, sint castæ delicia mea Scripturæ tuæ: non fallar in eis, non fallam ex eis.

^e Coram Te est firmitas & infirmitas mea: illam serva, istam sana.

6. Sedula veritatis inquisitio. Nam hic, ut alibi, oculos ad cælum, manus ad clavum habere oportet: divino auxilio humana industria jungi debet. Quærenda veritas velut argentum, & tanquam abditi thesauri scrutanda est. Videndum quid audiatur & legatur, generosiorumque Berceensium exemplo probandi spiritus an ex Deo sint. Et

F

in

Joan. 14. 17.

& 15. 26.

Esa. 4. 4.

& 11. 2.

Ephes. 1. 17.

1. Cor. 2. 15.

^a Εὐχαριστοῦμεν

πάντων πάντων

αὐτοῦ καὶ πάντων

αὐτοῦ, &c.

Insignia ver-

ba gravis cu-

jusdam & i-

gnoti senis

qui Justino

Martyri ap-

paruit, ut ipse

refert, Dial.

cum Tryph.

Judæo, non

procul ab inie-

^a In Litania.

^b Collecta, pro

die S. Marci.

^c Collecta, pro

Festo Pentec.

^d Confess.

lib. 11. c. 2.

^e De Trinit.

lib. 15. c. ult.

Prov. 2. 4.

Marc. 4. 24.

Act. 17. 11.

1. Joan. 4. 1.

Esa. 8. 20.

Marth. 7. 16.

In loc. Hom.
24.Serm. 65. in
Cant.

Joan. 7. 48.

Luc. 23. 18,
21.

A. & S. 10.

Hieron. in
Hof. 10.

in dijudicandis quorumvis dogmatibus adhibenda sunt duo illa *νεθήεια* quæ veritatis Author nobis indicavit: alterum à priori, *Ad Legem & ad Testimonium* examine Hæreticos; alterum à posteriori, *Ex fructibus eorum dignoscetis eos*. Quod utique de fructibus doctrinalibus, hoc est, de absurditatibus & perniciosis consequentiis quæ ex ipsorum doctrina fluunt, magis quàm de moralibus, id est, de impiis eorum verbis & actionibus, quæ in aures & oculos proximorum incurunt, intelligendum est. *Παρεὶ γὰρ ἀπιστίας ἐστὶ πολλὰς βίον ἐνέειν*, inquit Chrysostomus. Fieri potest ut qui bene docet malè vivat; & contra, qui malè docet bene vivat. Unde Bernardus ait, *Hæresis docta est mentiri, non linguâ tantum sed & vitâ: si fidem interroges, nihil Christianius; si conversationem, nihil irreprehensibilius, & qua loquitur factis probat*.

Reliqua igitur dogmatum *νεθήεια*, *Sanctitas & eruditio authorum*, *Dignitas & multitudo amplectentium*, humanitus excogitata sunt; ac proinde incerta, dubia, scorsim & conjunctim fallacia: imò & his Scripturarum Patrumque testimoniis refutabilia, *Num quis ex primoribus credidit in Jesum, aut ex Phariseis? Atque iterum, Exclamavit universa turba, Tolle hunc, crucifige eum*. At Simonem Magum attendebant omnes à minimo usque ad maximum, dicentes, *Iste est virtus illa Dei magna*.
 a Nullus potest hæresim struere nisi qui ardentis inge-

ingenii est, & habet dona natura qua à Deo artifice sunt creata. Talis fuit Valentinus, talis Marcion, quos doctissimos legimus. Et rursus, ^b Non fecerunt hæreses nisi magni homines. Qualis fuit ille Donatus? qualis est Maximianus? & nescis qualis Photinus fuit & qualis * Arius? ^c Eusebius refert Basilidem fuisse virum acutissimum, & linguâ calamôque expeditissimum. ^d Lirinenfis & ^e Epiphanius multi sunt in extollenda Origenis & Apollinaris eruditione, industria, integritate, & innocentia. ^f Augustinus testatur Pelagii mores fuisse laudabiles, & ^g vitam à multis prædicatam. Idem ^h affirmat Manichæos memorabilis castitatis & continentiae imaginem præ se tulisse: quâ etiam se cum Alipio deceptum ⁱ alibi confitetur. Sed & Arianos ^k ob fictam sanctimoniam, morumque gravitatem omnia concredita habuisse, author est Basilii. Denique Macedonianos sic describit ^l Sozomenus, Eorum doctrina non exigua populi multitudo paruit: etenim vitam, cui populus maxime solet animum attendere, non malè instituebant. Parum est quod dicit non malè: ^m Nazianzenus enim dicere maluit mirè, vitam eorundem ipsis etiam Orthodoxis & eruditis admirationi fuisse palam attestans, ⁿ ὅτι τὸν εἶον θαυμάζοντες, ὡς ἱεροῦ νόμου πάντα τὸν λόγον.

^b Aug. in Psal. 124.
^c Διαλεκτικῶν τῶν Soz. lib. 1. c. 14.
^d Hist. lib. 4. cap. 8.
^e Lir. Com. monit. c. 23.
^f Epiph. Hær. 64. num. 1, 2, 3. & Hær. 77. num. 24.
^g De peccat. Merit. & Remiss. lib. 2. cap. 16.
^h Retract. lib. 2. cap. 33.
ⁱ De Morib. Eccles. Cath. cap. 1.
^j Confess. lib. 6. cap. 7.
^k Διὰ τὴν πειθαρχίαν αὐτοῖς συντάττει πάντα τὸν νόμον. E. pist. 82.
^l Eccles. Hist. lib. 4. cap. 26.
^m Orat. 44.

Actum est de prima Propositione, *Hæresim esse maximum malum*: agendum de secunda, *Huic maximo malo veram Ecclesiam esse obnoxiam.*

Joan. 10. 35.

Cypr. Epist.
2. ad Donat.
num. 3.

Cujus *in* demonstratur tum prædictionibus Christi & Apostolorum; nam *Scriptura solvi non potest*: tum exemplis Synagogæ Judaicæ & Ecclesiarum Christianarum; nam *admonetur omnis ætas fieri posse quod factum est.*

1. Prædictionibus Christi & Apostolorum. Matth. 24. 11. *Multi Pseudoprophetae surgent ac seducunt multos.* Atque iterum, versu 24. *Surgent Pseudochristi & Pseudoprophetae, & edent signa magna & miracula: adeò ut seducant (si fieri possit) etiam electos.* Act. 20. 30. *Scio post discessum meum ex vobis ipsis exorituros qui loquantur perversa, & discipulos post se abstrahant.* 1. Tim. 4. 1. *Spiritus disertè dicit fore ut posterioribus temporibus desciscant quidam à Fide, attendentes spiritibus deceptoribus, ac doctrinis Damoniorum.* 2. Tim. 3. 1, 8. *Illud scito, fore ut extremis diebus insent tempora molesta: erunt enim homines reiectanei circa Fidem, obsistentes veritati.* 2. Pet. 2. 1. *Fuerunt Pseudoprophetae in populo, ut etiam inter vos erunt falsi Doctores, qui subintroducunt hæreses exitiales.*

2. Exemplis

2. Exemplis Synagogæ Judaicæ & Ecclesiarum Christianarum. Nam licet Synagoga Judaica esset vera Ecclesia ante Passionem Christi, tamen tunc erat inquinata variis in doctrina corruptelis Phariseorum, Sadduceorum, ^a aliorumque Sectariorum: unde ^b Dominus monebat suos Discipulos ut caverent à fermento doctrinæ Phariseorum & Sadduceorum, passimque genuinum divinæ Legis sensum ab hæreticis eorum glossis & additamentis, ^c pretiosum à vili separans, vindicabat.

Sed & Ecclesias Christianas ab ipsis Apostolis & Apostolicis viris plantatas & rigatas hæc labe invasit. Nam in Ecclesiis ^d Corinthiorum & Ephesiorum fuerunt qui Resurrectionem mortuorum negarent, & quorundam fidem subverterent: in Ecclesiis ^e Galatarum, qui Judaïsmum urgerent, & Legales ritus cum Evangelio retinendos assererent: in Ecclesia ^f Colossensium, qui cultum Angelorum inveherent. In Ecclesia ^g Pergamensi quidam tenuerunt doctrinam Balaami & Nicolaitarum Christo exosam: & in ^h Thyatirensi extitit Pseudoprophetissa, quæ multis persuasit hæresin de scortatione & idolothytiis. Quid memorem hæreses ⁱ Arianorum & Monothelitarum in Ecclesia Alexandrina exortas: hæreses ^k Nestorii & ^l Eutychetis in Constantinopolitana excitatas? cum constet ex ^m Augustino, Hæreticorum sui temporis maleo, quatuor prioribus Christianismi seculis,

^a Tres erant apud Judeos Sectæ; Phariseorum, Sadduceorum, Essæorum. Joseph. Ant. lib. 13. c. 9. & de Bello Jud. lib. 2. cap. 12. Quibus & duæ aliæ accesserunt postmodum in Italia, Galilearum & Herodianorum. Baron. Appar. ad Annal. n. 8 & seqq. & an. 1. n. 57, 58, 59. ^b Matth. 16. 6, 12. ^c Jer. 15. 19. ^d 1. Cor. 15. 12. ^e 2. Tim. 2. 18. ^f Gal. 5. 2, 4, 7. ^g Col. 2. 18. ^h Apoc. 2. 14, 15. ⁱ Apoc. 2. 20. ^j Theod. Hist. lib. 1. cap. 2. ^k Socrat. lib. 7. c. 29, & 32. ^l Evag. l. 1. c. 9. ^m Lib. de Hærese. 88.

haud pauciores extitisse quàm octoginta octo distinctas Hæreticorum sectas, tum inter se, tum à veritatis tramite dissectas.

Nec in particulari modò qualibet Ecclesia, sed etiam in universali & Oecumenica contingit aliquando ut hæreses latè obtineant, & à longè majori potentiorique Christianorum parte recipiantur. Unde Vincen-
tius Lirinensis ait, non tantum portiunculam aliquam Ecclesiæ, sed totam etiam Ecclesiam novellâ aliquâ contagione maculari, hoc est, hæresi infici posse. Sic universa Terra secuta est Bestiam, id est, amplexa est Antichristi doctrinam ex plurimis hæresibus conflata & productam. Sic ingemuit totus Orbis, & se Arianum esse miratus est. Sic totus penè Mundus post Pelagium abiit in errorem. Nec enim ejusdem commatis existimo Augustini & Innocentii primi opinionem, Eucharistiam etiam infantibus necessariam esse; quæ sexcentos circiter annos viguit in Ecclesia, à Cypriani videlicet tempore usque ad Caroli Magni, inclusivè, sub quo demum ab Ecclesia rejecta est in Concilio Turonensi.

Tò sôn verò sumitur à Diabolo malitiosè suggerente, ab Homine stultè suscipiente, à Deo volenter permittente.

1. A Diabolo malitiosè suggerente. Nam hic est capitalis hostis Ecclesiæ, in omnes eam opprimendi occasiones intentissimus. Hic modò equo rufo, modò nigro insidet :
 modò

Advers. Hæ-
 res. cap. 4.

Apoc. 13. 3.

Hieron. Dial.
 contr. Lucif.
 cap. 7.
 Bradward.
 præfat. in lib.
 de Causa Dei
 adversus Pe-
 lagium.
 Maldonat. in
 Joan. 6. 53.
 Espen. de Eu-
 char Adorat.
 lib. 2. c. 11.
 Cypr. lib. de
 Lapsis, sect. 10
 Conc. Turon
 3. Can. 19.
 Anno 813.

Apoc. 6. 4, 5.

modò veritatis professores per sanguinarios Tyrannos obtruncans, modò veritatem ipsam per argutos Sophistas obscurans ac deformans:

Et si non aliquà nocuisset, mortuus esset.

Hic est ille *Dens hujus seculi* excæcans mentes infidelium, nè irradiet eos lumen Evangelii: hic est ille *Spiritus mendacii* in ore omnium Pseudoprophetarum: hic est ille *Initicus* qui in agro Domini zizania serit: hic est ille *Serpens antiquus*, qui seducit totum terrarum Orbem: hic est ille *Draco magnus rufus*, qui ejicit ex ore suo aquam tanquam flumen post Mulierem, ut eam faciat

ἐβόητον*

Hoc Satanas velit, & magno mercetur Abaddon. Unde Salvator noster vocat conventiculum hæreticorum *Satana synagogam*, & Apostolus Pseudapostolos appellat *Ministros Satanæ*: Unde Prudentius introducit Hæresim de seipsa canentem,

Est mihi Præceptor Belial, domus est plaga Mundi: Et Hieronymus dicit Arium fuisse *quasi Daemonium Meridianum*, quippe spiritu Dæmonis afflatus. Cujus rei auritus est testis Abbas Serenus apud Cassianum, *Audivimus*, inquit, *Damonem* apertissimè consentientem se per *Arium & Eunomium impietatem sacrilegi dogmatis edidisse.*

2. Ab Homine stultè suscipiente. Nam ut de spurcissimo illo Italo dici solet, *Quicquid*

Peterius, Ribera, A Lapi-
de, &c in loc.

*Hæc est com-
munis inter-
pretatio mini-
mè incommo-
da,* Pareus ib.

Virg. Ecl. 3.

2. Cor. 4. 4.

1. Reg. 12. 22.

2. Chron. 18.

21.

Matth. 13. 28.

Apoc. 11. 9.

Apoc. 12. 3,

15.

Apoc. 2. 9.

2. Cor. 11. 15.

In *Psychom.*

Apol. advers.

Ruffin. lib. 2.

Collat. 7. c. 32

Τὸ δὲ πᾶν ἐν
Διαβόλῃ ἢ
πύφρωσι, ἢ τῷ
Διαβόλῳ ἰσχυ-
ρῶς ἀπαρ-
τὸν μὴ βελό-
μερον. Epiph.
Hæres. 75.
quæ est Aërii,
num. 1.

Οὐκ ἐστὶν ἄλλος
τοῖς ζώοις ἡ-
παρῖδαι, ἢ
ἐπὶ τῷ σώματι.

Magis propri-
um est anima-
libus (id est,
hominibus)
decipi, quàm
cognoscere.

Arist. de Ani-
ma lib. 3. c. 3.
Vide Pacium
in loc.

Joan. 13. 2.
Act. 5. 3.

Enchirid. cap.
100. & de
Prædest. SS.
cap. 16.

Ἰνα τῶς πνε-
ως τῷ ἰσχυ-
ρῶς τοῖς πο-
λεμικαῖς, &
διὰ τῶν κα-
λῶν τῶν αὐ-
ξανομένων.

Chryl. T. 1.
Hom. 5. 2. quæ
est in laudem
Eustar. Archi-
episc. Antioch

quid secum cogitare vel Daemon ausus est, *Aretinum* ausum esse proloqui: ita de stulto Homine dici potest, Quicquid falsitatis Satanam suggerere non pudet, id stultus Homo suscipere non dubitat. Omnes homines sunt naturâ deceptibiles, & multi decipi amantes. *Eramus* quondam & nos amentes, rebelles, errantes, inquit Apostolus, Tit. 3. 3. Dominus è Cælo prospectavit super filios hominum, ut videret an sit ullus qui intelligat, sed omnes corrupti facti sunt tam intellectu quàm voluntate, Psal. 14. 2. Propheta prophetant falsò, & populus meus ita amat, Jer. 5. 31. Ut Judas & Ananias cor sibi à Satana proditione & hypocrisis impleri passi sunt: sic multi ab eodem impostore sibi mentem hæresibus suffarcinari sinunt.

3. A Deo volenter permittente: juxta illud Augustini, *Miro & ineffabili modo non fit prater ejus voluntatem, quod fit etiam contra ejus voluntatem.* Id est, volens permittit & non invitatus aut coactus quod impedire quidem potest, sed non tenetur. Vult autem permittere hæreses oriri & invalescere in Ecclesia, cum dogmatum ergò, tum hominum.

Primò, *Dogmatum*: ut videlicet robur eorum agnoscatur, & adversariorum oppositi-
onibus augeatur. Quid enim aliud efficiunt tam animosæ Hæreticorum oppugnationes, quàm ut de veritate verè dici queat, *Veritas interdum obscuratur, nunquam extinguitur;*
quem-

quemadmodum de Jure vulgò dicitur, *Jus aliquando dormit, nunquam moritur*: imò quàm ut per eas comprobetur Hebraicum Proverbium, *Veritatem stabiles, mendacium debiles habere pedes*? Nam ut celsæ arbores ventorum flabris agitatae non modò non evelluntur, verùm etiam altiùs radican- tur: ità divi-
næ veritates à Sophistis impetitæ non solùm non evertuntur, sed etiam invictiùs stabiliun-
tur, & multò quàm antea firmiùs creduntur. Dogmata Fidei non absimilia sunt laminis æneis sepulcrorum lapidibus affixis: quæ si pulverulentis aut cœnosis pedibus terantur, absterfo pulvere aut cœno nitidiores evadunt & splendidiore.

— *tandem bona causa triumphat.*

Sic, teste *Augustino, multi Scripturarum sen-
sus de Christo Deo, de Homine Christo, de Trinitate, de unitate Trinitatis, de Catholi-
ca Ecclesia toto Orbe diffusa illustriores fa-
cti sunt, ex quo Photinus, Manes, Sabellius;
Ariani, Donatistæ, & Luciferiani eos oppu-
gnârunt: adedò certum est, & omnium seculo-
rum experienciâ comprobatum illud ejusdem
Patris, *Improbatio Hæreticorum facit eminere
quid Ecclesia Dei sentiat, & quid habeat sana
doctrina.*

Secundò, *Hominum*: id est, ad probationem
omnium, ad punitionem malorum, ad pro-
motionem bonorum.

1. Ad probationem omnium, id est, ut

G

unus-

Οικονομῶς
λέγουται ὅτι ἀ-
πόστα, ἴνα
μὴ τὸν ἀν-
τιπῶσαν βα-
πτισμὸν ὅ-
τι δόγμα. I-
dem in Ag.
Apost. Hom.

33.
Multa ad Fi-
dem Catholi-
cam pertinen-
tia, dum hæ-
reticorum cal-
lidâ inquietu-
dine agitan-
tur, ut adver-
sus eos defen-
di possint, &
considerantur
diligentiùs, &
intelliguntur
clariùs: & ab
adversario
mota questio,
discendi ex-
istit occasio.
Aug. de Civit.
Dei, l. 16. c. 2.
* In Psal. 67.

Confess. lib. 7.
cap. 19.

Vinc. Lirin.
cap. 25.

unusquisque quàm tenax, & fidelis, & fixus Catholica Fidei sit amator appareat. Nam ut Deut. 13.3. legimus Deum tentare populum suum, quum surgit Pseudopropheta dicens, *Sequamur deos alienos*: ità Deus explorat Ecclesiam suam, quum finit oriri seductores qui suadere conantur doctrinam alienam. Hæresis est illi *ventilabrum*, paleam à tritico separans; *status violentus*, putres arborum fructus ab incorruptis discriminans; *rapidus torrens*, ædificata super arenam à fundatis super petram distinguens.

2. Theff. 3.
10, 11.

2. Ad punitionem malorum: quibus Deus mittit efficaciam seductionis ut credant mendacio, propterea quòd amorem veritatis non receperunt. Sic iustissimo iudicio ultus est verbi sui contemptum in Ahabo, dum mendaciis Pseudoprophetarum Jezebelis eum falli permisit, quia veritati per Eliam & Michæam nuntiæ credere noluit. Et ut peritus Medicus præscribit amara pharmaca, ut evacuentur superflui humores: ità Deus permittit hæretica mendacia, ut detegantur supervacui homines, id est, Cypriani verbis, *ancipites temporum palpatores*.

1. Reg. 22.

3. Ad promotionem bonorum: de qua mox dicendum.

Epist. 2. ad
Donat. num. 5

Hinc quinque Confectaria colliguntur.

Bellarmin. de
Notis Eccle-
siae, cap. 10.

1. Absurdè negari à Papistis Ecclesias Reformatas esse veras Ecclesias, quia in iis hæreses

refes & sectæ quandoque oriuntur : nam hoc malum non est illis proprium, sed omnibus omnium seculorum Orthodoxis Ecclesiis commune. Nónne sunt hæc *Bellarmini verba? *Et ante tempora Constantini plurimæ hæreses sunt à Conciliis Episcoporum penitus sublata, & post tempora Constantini non defuerunt hæreses novæ, quæ Ecclesiam longissimo tempore vexaverunt.* Certè Clementis Alexandrini ævo, id est, circiter ducentos post natum Christum annos, Judæi & Gentiles hanc cantilenam Christianis occinebant, hanc cramben centies reponebant, *Vos Christiani inter vos ipsos dissidetis, tótque & tam varias sectas inter vos habetis: quæ licet omnes titulum Christianismi sibi vendicent, tamen alia aliam execratur & condemnat. Quare vestra Religio neque vera est, neque à Deo originem suam ducit: alioqui profectò una, certa, & sibimet consentiens esset.* Erant enim eo tempore plusquam viginti Hæresiarchæ, quorum unusquisque suos peculiare discipulos cœtusque Ecclesiasticos habebat. Imò tantum abest ut probari possit aliquam Ecclesiam esse falsam & hæreticam, ex eo quòd hæreses in ea nonnunquam excitantur, ut indè potiùs confirmetur eam esse veram & Orthodoxam, si eis apertè contradicat. Nónne omnes illæ in Apocalypsi Ecclesiæ suprà nominatæ non solum erant veræ Ecclesiæ, sed aurea etiam Candelabra, quorum in medio Christus ambulabat?

Bozius de Signis Ecclesiæ, l. 3. c. 5.
Vide D. Cranthor. cont. Spalat. c. 33. n. 1. & seqq.
* De Concil. lib. 1. c. 10.

Strom. lib. 7.

Pareus in 1. Cor. 11. 19.

Apoc. 1. 13, 20. & 2. 1.

Bellarm. *De Eccles. milit.* lib. 3. c. 14. & *De Concil.* l. 2. c. 2, & 5. Baronius vocat Ecclesiam Romanam Ecclesiam non habentem maculam neque rugam. T. 6. ann. 484. num. 4. & T. 7. ann. 530. num. 5. ^a Rom. 1. 8. ^b Rom. 16. 17. ^c Hibernia nullum gignit venenosum animal, nec aliunde illatum nutrit. Muntz Cosmogr. lib. 2. c. 8. ^d Catholici Orthodoxi T. 1. initio. Idem prius Anglicè præstitit Dr. Sutilivius, *Abridgement or*

Survey of Popery, chap. 8. Vide etiam Gerhard. *Loc. com.* T. 5. Loc. 25. qui est de *Eccles. n. 230.* ubi probat 35 hæreses in Papismum, velut in sentinam, confluisse. ^e *Schola d' errori, e Tempio d' heresi*, Sonetto 108. ^f *Lib. Revelat. Celestium*, circa annum 1370, apud Illyric. *Catal. Testium Veritatis*, pag. 528.

bulabat? Annon hæc sat clara sunt & suâ luce contenta? *Inter vos erunt hæreses, Ex vobis exorientur loquentes perversa, In agro Domini seminata zizania.*

2. Ineptè ab iisdem asseri Ecclesiam suam esse infallibilem, ab omnîq; errore probè tutam & testam. Nam si quælibet vera Ecclesia hæresi laborare potest; si Ecclesiæ Apostolicæ, etiam viventibus Apostolis, huic malo fuerunt obnoxia; si pristina Romanorum Ecclesia, vel eo ipso tempore quo **Fides eorum annunciabatur in toto Mundo*, authores habuit dissidiorum & scandalorum in ^b *doctrina*: quâ fronte hæc Papan gloriari potest se ab eadem communi sorte immunem & exemptam esse? An hodierna Roma tam impatiens est omnis hæretici dogmatis, quàm ^c Hibernia venenosi animalis? Contrarium evincit Andreas ^d Rivetus, percelebris Antipontificius, *ἑρμηνεύων* Papismum convincens quinquaginta renovatarum hæresium. Contrarium agnoscit Franciscus Petrarcha, purus putus Papista, lacrymosè scribens Romam factam esse **Scholam errorum & Templum hæresium*. Quin & ipsa ^e Brigitta, Romanensibus Prophetissa & à Romano Pontifice canonizata, palàm affirmat se vidisse Beatam Virginem dicentem ad Filium, *Ro-*

nam esse feracem agrum ; respondisse verò Christum, Est, sed Zizania.

Sed quid jam sibi arrogare non audeat illa Ecclesia, cum ultimus ejus foetus, Jesuitica Societas, hoc infallibilitatis in fide privilegium sibi vindicare non verecundetur? Sic enim exerte scribit Franciscus Bonaldus Jesuita, *Jungantur in unum dies cum nocte, lux cum tenebris, calidum cum frigido, sanitas cum morbo, vita cum morte: & erit tum spes aliqua posse in caput Jesuita hæresim cadere.* Apage Loyoliticum Thrafonismum, tam impudentem & absurdum, ut vel sola ejus recitatio sit satis solida refutatio. *Omnis homo errare potest in fide, etiamsi Papa sit,* ait Castrius. *Communis opinio est Papam posse esse hæreticum,* inquit Bellarminus; imò de facto fuisse, etiam Conciliorum ac Paparum testimoniis demonstrat Bannesi: & quilibet Jesuita, Papæ mancipium, erit extra omnem in fide errandi aleam positus? O frontem non frontem, sed filicem! *Non est discipulus supra Magistrum*, nec potior prærogativa servi, quam Domini. Non credit nec concedit hanc Loyolitarum inerrabilitatem hodiernus ipsorum Dominus, Urbanus octavus. Nam adhuc à prælo calet *Sedis Apostolica Censura adversus novam, falsam, impiam, & HÆRETICAM Societatis Jesu doctrinam nuper in Hispania publicatam.*

3. Non esse nobis animos despondendos

G 3

quum

Apolog.pro
Jesuit.cap.3.

Hæc prodidisse,
superasse
est. Hieron.
Epist.ad Ctesiph.

Τὸ πῶς ἄλλως
ἔχει. Naz
Alfons. de
Castro, advers
Hæresim. l. 1. c. 4
De Pontif. l. 2
c. 30. initio.
In 2. 2. qu. 1.
art. 10. pag. 58

Matth. 10. 24.

Vide Catalogum
universalem
librorum
pro Nundinis
Vernalibus,
ann. 1636.

Matth. 24. 25.

Joan. 16. 1, 4.

1. Theſſ. 3. 3, 4

De Præſcript.
cap. 4.Epiſt. 209. ad
Feliciam.A. 2. 10. 18,
29, 30, 31.

quum videmus hæreses oriri in Ecclesia, quasi novum quid & insolitum accideret: nam ut diu antè prædictæ sunt, ita omnibus seculis fuerunt. Cùm præmonuisset Christus surrecturos Pseudoprophetas, mox addit, *Ecce vobis prædixi*, proculdubio subinnuens, *Ergò cùm surrexerint nè perturbemini*. Nam & alibi prænunciatis afflictionibus, hanc causam indicat suæ præmonitionis, *Hæc loquutus sum vobis ut nè offendamini: Hæc loquutus sum vobis, ut cùm venerit tempus illud, memineritis quod ego hæc dixerim vobis*. Et Apostolus ad Thessalonicenses, *Nemo commoveatur ob afflictiones istas: cùm enim apud vos essemus, prædicebamus vobis fore ut affligeremur*. Quamobrem bene Tertullianus, *Memores simus tam Dominicarum prænunciationum quàm Apostolicarum literarum, quæ nobis & futuras hæreses prænunciârunt & fugiendas præfinierunt: ut sicut illas non expavescimus, ita & posse id propter quod fugienda sunt non miremur*. Nec non optimè Augustinus, *Unde te admonéo nè gravibus perturberis his scandalis: quæ ideo ventura prædictæ sunt, ut quando venirent reminisceremur esse prædictæ, & non eis valde commoveremur*.

4. Securitatis somnum nobis excutiendum, ut bis hortatur Apostolus Ephesinos Presbyteros Mileti congregatos. Nam cùm iis dixisset, *Attendite vobis ipsis & toti gregi*, mox rationem reddit hortationis, *Ego enim hoc novi, post discessum meum lupos graves non parcentes gregi*

gregi ingressuros esse in vos. Et rursus, cum addidisset, Et ex vobis ipsis exoriturus qui loquantur perversa, ut discipulos post se abstrahant, continenter subjungit, Ideo vigilate. Cumque præmonuisset Timotheum fore tempus quum sanam doctrinam non tolerabunt, sed auribus prurientes ipsi sibi pro suis cupiditatibus coaccervabunt doctores: & a veritate quidem aures avertent, ad fabulas verò convertentur, continuo subnectit veri Pastoris officium, ad curam & excubias sic eum excitans, Attu vigila in omnibus. Inimicus seminavit zizania inter triticum quum homines dormirent, id est, inquit Augustinus, quum Ecclesia Præpositi negligentius agerent. Transivit Solomon per agrum & vineam pigri hominis, & ecce omnia impleta erant sentibus & urticis: transeat Sapiens per Ecclesiam otiosi Pastoris, & eam reperiet scatentem hæresibus & opinionibus absurdis.

*Neglectis urenda filix innascitur agris,
Infelix lolium & steriles dominantur avenæ.*

5. Maximas Deo gratias agendas esse, quod ut hæreses in Ecclesiâ invehendas prædixit ad nostram cautionem, ita contra invehctas remedium præscripserit ad nostram consolationem. Nec remedium ipso malo longè deterius, quale est quod * obtrudunt & urgent novi * *Gnostomachi* & * *Lucifuga Scripturarum*, excussionem scilicet Sacri Codicis è manibus Laicorum: (quasi Scriptura non sit ^b firmamentum contra errores, aut soli Laici sint hæresibus obnoxii;

cum

2. Tim. 4. 3,
4. 5.

Matth. 13. 25.
Lib. q3. ex
Matth. cap. 11.

Pro. 24. 30, 31
Cornel. à Lapide in loc.
Horat. Serm.
lib. 1. Sat. 3.
Virg. Georg. 1
* Alfonso. de
Castro advers.
Hæres. l. 1.

cap. 13.
Sixt. Sen. Bibl.
l. 6. annot. 152
Simanca Cathol. Instit.
Tit. 10. n. 10.
* Damascen.
lib. de Hæres.
* Tertul. de
Resurrec. carnis,
cap. 47.
* Aug. Tract.
2. in 1. Joan.
Epist.

^c Hæreses ab
Optimatis,
potius quàm à
plebeis homi-
nibus exci-
tantur: certè
Hæresiarche
ferè omnes
aut Episcopi,
aut Presbyte-
ri fuerunt. I-
taq; hæreses
sunt quedam
quasi Optimat-
um factiones.
Bell. de Rom.
Pontif. lib. 1.
cap. 8.

^d Τὸν ἡγεμέ-
νον λέγουσιν ἐν
τῷ Συναγώ-
γῳ λέγουσιν,
&c. Verba
Constantini
Magni ad Pa-
tres in Conc.
Niceno. The-
od. Hist. Eccl.
lib. 1. cap. 7.

^e Βλῆντιος
πρὸς πάλαν
τοῖς ἐν τῷ
γὰρ ἐν τῷ

χρὶς. Athan. Orat. 2. in Arianos. ^f Act. 15. 2. 6. ^g Apoc. 12. 16. ^h Præstantiss.
Auctor Clavis Apocalyptica, Comment. in loc. ⁱ Arius in Alexandria una
scintilla fuit: sed quia non STATIM oppressa est, totum Orbem ejus flamma
depopulata est. Hieron. in Gal. 5. 9. Ὁππότε τις ἀγία φλόξ ἀπὸ μικροῦ τῶ ἀν-
θρώπου τὸ πάλυ τῆς διακονίας ἐκσπαινῶν, &c. Nazianz. Orat. 23. quæ est in
laudem Heronis. ⁱ Tit. 3. 10.

cùm non solùm Theodotus alutarius, Ebion,
Cerinthus, Apelles, aliique non pauci in nullo
gradu functionis Ecclesiasticæ constituti, ve-
rùm etiam multi ^c Clerici fuerint hæresium au-
thores & architecti; ut Apollinarius Lector,
Nicolaus Diaconus; Marcion, Arius, Euty-
ches, & Pelagius, Presbyteri; Macedonius,
Nestorius, Paulus Samosatenus, & Photinus,
Episcopi) sed remedium verè ἀντὶ τῆς ἁμαρτίας, conven-
tus nimirum Ecclesiasticos, quibus ordine &
decorè dogmata controversa ex ^d verbo Dei
scripto definiantur, & citati Hæretici ^e Scriptu-
ræ lapidibus obruantur. Sic ortâ ^f Antiochiæ
disceptatione non exiguâ, congregati sunt Hi-
erosolymæ Apostoli & Presbyteri ut dispi-
cerent de hoc negotio: & ^g aquâ tanquam flu-
mine ex ore Draconis ejectâ post Mulierem,
succurrit Terra Mulieri, aperuitque os suum &
flumen absorbit, id est, ^h Multitudo Christi-
anorum in Conciliis Orthodoxâ Fide prævalenti-
um inundationem Diabolicam, Arianismum dico
& sobolem ejus, exhausit.

Quoties igitur hæreses oriuntur, saluberri-
mum hoc remedium ^{*} maturè adhibeat Ec-
clesiasticus Magistratus, & ⁱ hæreticum homi-
nem post unam & alteram admonitionem rejici-
at, factoque flagello è tribus fomiculis (de-

possi-

positionis, abstentionis, & excommunicationis) in eum animadvertat. Sic ^k Alexander Episcopus Alexandrinus, privatas admonitiones & obtestationes frustra expertus, Synodum coëgit, & pertinacem Arium ejusq; opinionionis fautores deposuit. Videat quoque fidelis ^l Politicus Magistratus, nè quid Ecclesia & Respublica capiant detrimenti. Cum enim sit ambarum nutritius, custos utriusq; Tabulæ, vindex & assertor Religionis; ejus utique partes sunt multâ pecuniariâ, carcere, & exilio seducentes Hæreticos coërcere, gliscentique eorum pravitati fibulam imponere; sicuti ^m Constantinus Magnus Arium, ⁿ Constantius Photinum, ^o aliq; pii Imperatores alios vitiligitores cedere nescios laudatissimo exemplo compescuerunt. Quod ut libentiùs faciat, Ecclesia debet eâdem humili oratione eum alloqui, quâ olim Tekohæa mulier Davidem, & alii Christianos Principes affati sunt, *Psalva, ô Rex:*

Dii Terra, has pestes vestris expellite terris.

SUpereft tertia & postrema Propositio pertractanda, *Hoc maximum malum veram Ecclesiam vexans, in bonum cedere veris vere illius Ecclesie membris.*

In bonum, inquam, triplex; Bonum exercitii,

^k Socrat. lib. 1. cap. 3.
Theod. lib. 1. cap. 2 & 4.
Hist. Eccles.
^l Populus debet hæreses fugere, Politicus Magistratus vi & armis fugare.
Episc. Davenant. Determ. quæst. 12.
^m Sozom. lib. 1. cap. 20.
ⁿ Niceph. lib. 9. cap. 31.
^o Et si hæreticorum corda in insaniæ peruersi sensus ebulliunt, Catholici tamen Imperatoris tempore prava quæ sentiunt eloqui non presumunt.
Greg. lib. 7. epist. 47.
P 2. Sam. 14. 4.

* De doctrin.
Christ. lib. 3.
cap. 33.

* De Civit. lib
18. cap. 51.
Idcirco do-
ctrinam Ca-
tholicam con-
tradicientium
obsidet impu-
gnatio, ut fi-
des nostra non
otio torpescat,
sed multis ex-
ercitationibus
elimetur. Aug.
de Tempore,
Serm. 98.

* Cant. 2. 15.
b 2. Cor. 11.
13.

c Ibid. ver. 15.
d Matt. 7. 15.

e Matt. 23. 27.

Non sufficit
hæreticos esse,
nisi & hypo-
critæ sint. ---
Hi sunt oves
habitu, vul-
pes astu, lupi
crudelitate
& astu. Bern.
in Cant. Ser.
66. initio.

f Tertull. cont.
Marc. lib. 2.
cap. 20.

Nazian. orat.
32.

g Plin. lib. 9.
cap. 29.

h Athan. orat.
4. cont. Aria-
nos.

i Aug. in Psal. 57.

citii, bonum incrementi, bonum retributio-
nis.

Primò, In bonum exercitii. Nam ut per-
secutio exercet piorum patientiam, sic hære-
sis exercet scientiam. Unde Ticonium Do-
natistam, qui dixerat *Opera nobis à Deo dari
merito fidei, ipsam verò fidem esse à nobis, non
à Deo*, excusans * Augustinus subjicit, *Sed non
erat expertus hanc hæresin, qua nostro tempore
exorta multum nos exercuit, & multò vigilan-
tiores diligentioresque reddidit.* * Atbique vo-
cat hæreticos exercentes inimicos, quia videli-
cet Orthodoxis præbent occasiones exercen-
di dotes suas naturæ & dotes gratiæ: dotes
naturæ, ut judicium, acumen, & memoriam;
dotes gratiæ, ut fidem, charitatem, & zelum.
Quæ oninia necessaria sunt idoneis hæretico-
rum Antagonistis, ob eorum astutiam & hy-
pocrisim in moribus, pertinaciam & subtili-
tatem in dogmatibus. Hinc hæretici vocan-
tur ^a vulpes, & ^b operarii dolosi, ^c ministri Sata-
næ transformati in ministros justitiæ, ^d lupi in
vestimentis ovium, & ^e dealbata sepulcra: con-
feruntur ^f sepiis, quæ nè capiantur à piscato-
ribus ^g aquas atramento suo turbant; atque
etiam ^h Hydra Poëtarum, cujus uno capite
abscisso aliud suppullulans novam aggressori
molestiam creabat: comparantur ⁱ surdis aspi-
dibus, aures suas ad vocem incantatorum,
quantumvis peritorum, obturantibus: assimi-
lantur ^k tauris propter superbiam dura indomi-

nos. i Aug. in Psal. 57. & Idem in Psal. 67.

129.

ταῖς cervicis. Γλαῦτος εὐροπον ἔχει, ait ¹ Nazianzenus. Dedecus suum ingenio obumbrant, & firmos fatigant, inquit ^m Tertullianus. ^a Quidam se HORRIBILEM SOPHISTAM cognominabat Lutetia, non minorem eam appellationem ratus quàm AFRICANI vel ASIATICI: ad quem confugiebant omnes qui rem maximè absurdam habebant defendendam. Tales fuerunt multi hæretici, similésque Cardinalis Peronii: cujus ingenium & facundiam tantopere mirati sunt duo Romani Pontifices, Clemens octavus atq; Paulus quintus, ut prior ei quondam dixisse o memoretur, *Precor Deum ut inspiret tibi veras opiniones, nam vel falsissimas efficere potes verisimiles atque plausibiles: posterior familiarem quendam de lite Veneta differentem sic affatus p feratur, Oremus Deum ut inspiret Cardinalem Perronium, nam persuadebit nobis quicquid voler.*

Multifariam autem exercent boni duplices illas dotes.

1. Ferventi & frequenti oratione: dum ardentissimis precibus *Patrem luminum* obtestantur, ut seductis ac seductoribus illis aperiat oculos & cor emolliat, ad salutarem veritatis agnitionem: dum identidem petunt Ecclesiam liberari ab hæreticis, utpote *importunis & malis hominibus*: dum tenebris hæreseos spissescentibus cum Propheta subindè clamant, *Va nobis, quia dies abit, quia inclinant umbra vespertina*: & cum Discipulis,

H 2

Mane

¹ Orat. 91.

^m Cont. Marcion. lib. 1. cap. 13. & de Præscript. cap. 15
ⁿ Lodovic. Vives *De Causis corrupt. Art.* lib. 3.

^o Pet. Mathæus *Hist. Gall. Tom. 2.* pag. 347.

^p Vita Card. Perronii *Opusculis ejus præfixa.*

2. Thef. 3. 2.

Jerem. 6. 4.

Luc. 24. 29.

Mane nobiscum, Domine, quoniam advesperascit.

*Vespera jam venit: nobiscum, Christe, maneto;
Extingui lucem nē patiare tuam.*

2. Piā & prudenti conversatione: dum ita se gerunt, ut via veritatis per eos non blasphemetur: dum hæreticis sanctitatem vitæ ostentantibus ostendunt, in Orthodoxorum castris esse plurimos qui etiam hac in parte nequaquam illis cedant, melioresque ex sua quam ex illorum doctrina fructus provenire. Sic Apostolus non ferebat verum suum zelum à fictitio Pseudapostolorum superari:

1. Cor. 11. 12.

Quod facio, inquit, etiam faciam, ut amputem occasionem iis qui optant occasionem, ut in eo de quo gloriantur reperiantur quales & nos. Sic Apollinaris tempore pii Monachi dabant operam per inculpatores mores, ut illius dogmata non prævalerent, neque ad valde multos dimanarent.

Sozom. lib. 6.
cap. 27.

3. Sedulā & reverenti Scripturarum scrutatione: dum in his Juris Divini Pandectis quærunt spirituales panoplias, quā omnes hæreses expugnare possint, juxta illud Christi apud Chrysostomum, *Quum videritis abominationem desolationis positam in loco sancto, fugite in montes: id est, Quum videritis Antichristi hæreses invalescere in Ecclesia, confugite ad Scripturas: quarum ignorationem ut errorum & hæresium causam Servator traducit, dicens Sadducæis, Erratis, nescientes Scripturas.*

Matth. 24. 15,
16.Homil. 49.
Oper. Imperf.
in Matth.

Matth. 22. 29.

pturas. Et Irenæus de portentosis Valentinianorum deliriis, *Hæc omnia contulit eis Scripturarum ignorantia. Ex Scripturarum ignorantia magna illa pullulavit hæresium pestis*, inquit Chrysostomus. Quod non tam de litera & sono, quàm de spiritu & sensu intelligendum est. Nam, ut notat Tertullianus, *Ipsi hæretici & de Scripturis agunt, & de Scripturis suadent: aliunde scilicet loqui possent de rebus fidei nisi ex literis fidei*. Et Augustinus, *Omnes hæretici Scripturas Catholicas legunt, nec ob aliud sunt hæretici, nisi quòd eas non rectè intelligentes, suas falsas opiniones contra earum veritatem pervicaciter asserunt. Atque iterum, Non aliunde nata sunt hæreses quàm dum Scriptura bona intelliguntur non bene; & quod in eis non bene intelligitur, etiam temere & audacter asseritur*.

4. Cautà & nervosâ difficilium quæstionum enodatione: dum in gratiam infirmorum dogmata magni momenti à Majoribus suis minùs cautè discussa enucleant, & ab hæreticorum cavillis vindicant. Nunquam enim mysteria Religionis accuratè tractantur priusquam à Sophistis impugnentur. Sic Hieronymus ait, *Antequam Arius nasceretur, Patres minùs cautè loquutos esse, & quæ non possunt perversorum hominum calumniam declinare. Nec diffitetur Augustinus, Antecessores suos arduam illam de Prædestinatione doctrinam securiùs tractasse, quia defuit ante Pelagium*

H 3

hostis

Adversus
Hæreses lib.
3. cap. 12.
Απο τῆς τῶν
Ἱεροσολύμων αἱρε-
σεως ἡ πολλὴ τῶν
αἱρέσεων ἐ-
βλάστησεν λυ-
μην. Proœm.
Com. in E-
pist. ad Ro-
man.
De Præscript.
cap. 15.
De Genesi ad
lit. lib. 7. c. 9.

Tract. 18. in
Evangel. Joan.

Apolog. ad-
vers. Rufi-
num lib. 2.

De Prædesti-
nat. SS. cap.
9 & 14.

In Psal. 54.

hostis qui urgeret. Idem alibi, *Non asser-
bant solutionem questionum difficultium cum
calumniator nullus instaret. Nunquid enim per-
fectè de Trinitate tractatum est, antequam obla-
trarent Ariani? nunquid perfectè de Pœnitentia
tractatum est, antequam obsisterent Novatiani?* Sic non perfectè de Baptismate tractatum est,
antequam contradicerent foris positi Rebaptizato-
res: ut jam illi qui noverant hæc tractare atq.
dissolvere, nè perirent infirmi sollicitati quæsti-
onibus impiorum, sermonibus & disputationibus
suis obscura Legis in publicum deduxerunt.

Jud. 20, 22.

2. Tim. 2. 25.
*Salvian. lib. 5
De Gubern.
Dei.

Jac. 1. 16.

5. Misericordi & fraternâ errantium insti-
tutione: dum non contenti seipsos sanctissima
sua fidei superstruere, aliquos commiserantur,
& erudiunt cum lenitate contraxio animo affe-
ctos, * nè faciant eos ingestâ acrius veritate pe-
jores. Sic Sanctus Jacobus erudiens errantes
in gravissima illa Quæstione, *An Deus sit au-
thor peccati*, blandam hanc compellationem
adhibet, *Nè errate, fratres mei dilecti.*

*Oug. Anti-
com. 1. 11.
Tit. 1. 11.
Cant. 2. 15.
Aug. in Psal.
80.
Serm. 107. de
Tempore.

6. Solidâ & perspicuâ convictione: dum
contradicentibus hæreticis os obturant & effu-
gia obstruunt: juxta illud Canticorum apud
Augustinum, *Capite nobis vulpes, id est, con-
vincite hæreticos: capis enim eum quem de
falsitate convincis. Atque iterum, Quid est aliud
vulpes capere, nisi hæreticos divine Legis
authoritate revincere, & Sanctarum Scriptura-
rum testimoniis quasi quibusdam vinculis alliga-
re atque constringere? Totus in hoc ipsum
incum-*

incumbebat Calvinus, sic scribens, *Sabnetam quadam alia testimonia, quibus ita constringantur tortuosi isti angues, ut nè summam quidem caudam complicare posthac queant.*

7. Acri & heroicâ increpatione: dum obfirmatos agyrtas præcisè redarguunt, effrontesque seductores ac projectæ audaciæ præstigiatores pro meritis tractant, scapham scilicet scapham, & ligonem ligonem appellando. Sic enim Athanasius objurgat Arianos, *O amantes & contentiosi! ô blasphemiarum inventores & verè Dei oppugnatores!* Sic & Manichæos excipit idem ille heroicus veritatis hyperaspistes, *O impiissima sedimenta malorum! ô feces omnium hæresium!* Sic Basilus invehitur in Sophisticam Eunomii, *O impudentem & improbam blasphemiam! ô abditam fraudem & multiplicem malitiam! quàm exaltè ex ipso Diaboli artificio loquitur!* Sic denique Augustinus, Patrum alioqui mitissimus, exclamat in propudiosas Donatistarum argutias & cavillationes, *O improbam rabiem! O impudentem vocem!*

Secundò, In bonum incrementi, quod necessariò sequitur bonum exercitii: nam usus non tantum conservat, sed etiam auget ac perficit naturam & gratiam, unde perfecti dicuntur qui propter usum vel consuetudinem habent sensus exercitatos ad discretionem boni & mali. Sed & hîc indubiè præstat promissum Salvatoris, *Habenti dabitur & augebitur,* id est,

Instit. lib. 3.
cap. 4. sect. 19.

* Antiochensis.
Tit. 1. 13.

Orat. 2. cont.
Arian.

Serm. cont.
omnes hæreses.

Lib. 1. ad-
vers. Eunom.

De Baptismo
cont. Donatist. l. 2. cap. 7.
In Psal. 101.
Conc. 2.
Ad hoc hæreticos Deus ab-
undare permittit, nè semper
lacte nutriamur, & in
bruta infantia remaneamus. Aug. in
Evang. Joan.
Tract. 36.
Heb. 5. 14.
Matt. 25. 29.

Plutar.
Apoph.
Laced.

De Trinit.
lib. 3.

Epist. 7. ad
Marcellin.

De Oecum.
Pontif. lib. 1.
cap. 2. ad fi-
nem.

id est, bene utenti donis à Deo concessis, eadem augebuntur, naturæ gratiæque talenta fideliter exercenti plurimum crescent & multiplicabuntur. Quis nescit antiquos & recentiores veritatis Athletas ex hæresibus sui temporis ingentes in doctrina & pietate progressus fecisse? quis non animadvertit posteriora eorum scripta multum præstare prioribus? ut Thebani solito bellicosiores evaserunt crebris Lacedæmoniorum adversus eos expeditionibus bellicis. Absinthium amarum est gustui, sed purgationi oculorum inservit: sic hæresis est molesta, sed ingenii aciem penetrantior efficit. Hinc illud Cyrilli Alexandrini pronunciatum, *Mens magis acuitur quam ei se adversarius opponit.* Hinc illud Augustini à Calvino usurpatum, & Institutionibus suis auctioris editionis præfixum, *Ego ex eorum numero me esse profiteor qui proficundo scribunt, & scribendo proficiunt.* Hinc & illa Chamieri, post Disputationes suas de Occumenico Pontifice feliciter scriptas *Panstratiam Catholicam* molientis, in Domino gloriatio, *Deus dedit & animum & vires audendi majora.*

TERTIO, In bonum retributionis, ejusque quadruplicis; exterioris nimirum & interioris in hoc seculo, essentialis & accidentalis in futuro.

I. Exterioris & interioris in hoc seculo. Nam & illustrem famam in Ecclesia, & ingens

gens gaudium obtinent in conscientia. Ex hæresibus *manifesti sunt*, id est, levibus & larvatis hominibus ad hæreses deficientibus, gravitas, constantia, & sinceritas eorum innotescunt; atque ut *Majores bonum nomen obtinuerunt per fidem*, sic hi bonam in Ecclesia famam adipiscuntur per ^a constantem fidei professionem: cui si ^b luctam cum hæresibus addiderint, nulla unquam ætas de illorum laudibus conticescet. Ubicunque pietas cum eruditione docebitur; etiam Athanasii, Augustini, aliorumque similium Hæreticomastigum labores narrabuntur in honorificam ipsorum memoriam. Sed & antequam ex hac vita migrent, inenarrabili gaudio exultantes veraciter usurpant illud ^c Apostoli, *Certamen illud præclarum decertavi, cursum peregi, fidem servavi. Quod reliquum est, reposita est mihi justitiæ corona.* Et istud ^d Lutheri, *Domine, credidi in Te, pugnavi pro Te, nunc venio ad Te.*

2. *Essentialis & accidentalis in futuro.* Nam ut fidelibus usque ad mortem Christus dat ^e coronam vitæ, id est, ^f fidei mercedem, animarum salutem, æternamque beatitudinem: ita pugilibus usque ad finem concedit peculiam aliquem gradum in illa beatitudine. Ut qui divinæ veritatis aurum sibi traditum, purum & nitidum custodierint, æternam gloriam obtinebunt: ita qui illud ab hæresum scoriis & sordibus repurgarint, aureolam gloriæ consequentur: illis *fulgebunt ut splendor Firmamen-*

Heb. 11. 2.

^a Absque tui nominis mentione nē unam quidem bonam præterire patimur, qui contra stantes ventos ardore fidei perstitisti. Hieron. Aug. Epist. 80.

^b Macke virtute, in Urbe celebraris: Catholici te conditorem antiquæ rursus Fidei venerantur atq; suscipiunt, & quod signum majoris gloriæ est, omnes hæretici detestantur. Idem eadem Epist. cujus hic est titulus, Gratulatur Augustini industrie quid Pelagianorū hæresim exterminaverit.

^c 2. Tim. 4.

7, 8.

^d In vita Luth

^e Apoc. 2. 10.

^f 1. Pet. 1. 9.

^g Dan. 12. 3.

Epist. 103.
cap. 4.

ti, isti ut stellæ in sempiterna secula. Unde Hieronymus Paulino, *Vides quantum inter se distent iusta rusticitas, & docta iustitia? Alii Cælo, alii stellis comparantur.*

Hinc quinque profluunt Documenta.

Lib. De Na-
tura & Grat.
cap. 25.
Epist. 132.
Florentinæ.
Rom. 3. 8.

Tertull. de
Prescript.
cap. 47.
Epiphan.
Hæres. 37
& 38.
Aug. de Hæ-
res. cap. 18.

1. **E**tsi hæreses multum profint in Ecclesia, non tamen optandas esse, nec excusandos hæreticos qui illas invehunt; ut nec laudandi sunt mali mores, etsi ex iis bonæ leges. Nam aliud est causa, aliud occasio. Hæreses per se malæ sunt & causæ multorum malorum, sed occasionaliter tantum & ex accidenti utiles sunt, nimirum ex sapienti & misericordi Dei providentia & ordinatione: citra cujus injuriam Augustinus erumpit in hoc votum, *Utinam non esset miseria, ne ista esset misericordia necessaria.* Atque iterum, *Non ut quod scimus doceamus, aliarum ignorantiam optare debemus.* Apostolus execratur eos qui dicunt mala facienda esse ut eveniant bona: & vetus Ecclesia tanquam teterri-
mos hæreticos detestata est Ophitas & Cai-
anos, qui Serpentem & Judam collaudabant
velut ingentis boni authores; eò quòd illius
seductione primorum parentum oculi aperti
sint ut bonum & malum dignoscerent, istius
verò proditione effectum sit ut Christus pro
nobis pateretur.

2. **P**urimum admirandam & grato animo
deprædicandam esse Dei sapientiam &
boni-

bonitatem : qui melius iudicavit etiam de malis bene facere, quàm mala esse non sinere : qui Diaboli venenum vertit in antidotum, qui colligit è spinis uvas & è tribulis ficus : qui è tenebris lucem, è mendaciis clariorem elicit veritatis patefactionem : qui ut homines ex iisdem literis transpositis discrepantia componunt vocabula, sic ex iisdem causis sapienter dispositis contrarios effectus producit. Sic ex malitia Judæorum occasionem præbuit gravissimis & verè gemmeis Christi parabolis, ex blasphemia Cerinthi & Ebionis divinissimo * Joannis Evangelio ex Sophistica Pseudapostolorum exquisitissimis Apostolorum Epistolis. Sic ex Arii, Eunomii, Pelagii, & similium pestium hæresibus ansam obtulit variis Athanasii, Basilii, Augustini aliorumque Patrum Tractatibus, qui lucernam olent & sapiunt demorfos ungues. Sic ex importunitate sequentium hæreticorum dedit opportunitatem multis eruditis Catholicis candelam suam imponendi candelabro Ecclesiæ, ut splenderet omnibus ejus domesticis; quam alioqui sub modio modestiæ, aut subter lectum inertix posuissent. ** Ità per multiplicem gratiam Salvatoris, etiam quod inimicus in perniciem machinatur, Deus convertit in adjutorium, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.*

3. **I**n signem consolationem percipiendam
 esse veræ illi Ecclesiæ quæ hoc malo ve-
 xatur.

Aug. de Cor-
rept. & Grat.
cap. 10.

Σοφίας δὲ
ὁυμνεῖται, καὶ
τοῖς ἄλλοις ἐν
Norn χερσού-
ται. Sapien-
tia est solertis
etiam malis
commodē uti,
Syncl. Epist.

57. * Joann. Apostolus novissimus omnium scripsit vangelium, rogatus ab Asia Episcopis, adversus Cerinthum aliosque hereticos, & maxime tunc Ebionitarum dogma con-
surgens, qui asserunt Christum ante Mariam non fuisse: unde & compulsus est divinitus ejus nativitatem edicere. Hier. Eccl. Script. in Joan
* Aug. Epist. 109. extrema ad Sixtum Presbyterum.

Plin.lib.16.
cap.20.

Cic.De Orat.
lib.3.num.69

* Irritam fecerunt Legem tuam: PROPTEREA diligo præcepta tua, Psal. 119. 126, 127.
O sententiam auream, & cunctis piis diligentissime imbibendam! Musc. in loc. Vide etiam Calvinum & Rivetum ibid

* De Præscr. cap.3.

Epist.Famil.
lib.1.Epist.6.

xatur. Nam si per hæresim numerus profitentium veritatem sit minor, sit etiam melior. Ut enim folium *Rhododaphnes* hominibus quidem antidotum, jumentis verò caprisque venenum est: ità malum hæreseos cedit in bonum sinceris Ecclesiæ filiis, in exitium simulatis. Ex monte *Apennino*, inquit Orator, fluminum sunt facta divortia; ut quadam in superum mare *Ionium* defluerent, Gracum quoddam & portuosum, alia autem in inferum hoc *Tuscum* & *Barbarum* scopulosum atque infestum laberentur: Sic ex dogmate hæretico quidam evadunt Cœlo viciniore, alii Tartaro propiores redduntur. Et ut aspera hyems obest valetudinariis corporibus, prodest autem validis & sanis: ità tempestas hæretica multum dimovet instabiles animas, promovet radicatae & fixae; ut quæ per sacram anti-peristasin eò * flagrantiores fiant zelotæ veritatis, quò magis vident tempora frigescere. Sic *Tertullianus solabatur Ecclesiam sui seculi contra defectionem hominum inconstantium majore profectu & confirmatione stabilium & immotorum, *Avolent quantum volent palea levis fidei quocunque afflatu tentationum, eò purior massa frumenti in horrea Domini reponetur.*

4. Sinceros veritatis professores exstimulari oportere ad professionem suam ad finem usque retinendam. Nam ut Cicero scribit ad *Lentulum*, *Illustrabit tuam Amplitudinem*

dinem hominum injuria : Sic illustrabit fidelium sinceritatem hæreticorum impudentia. *Lux in habitationibus Israëlitarum* facta est illustrior ex tenebris Ægypti, & constantia piorum inclarescit ex apostasiis Mundi. Quin ut Salvator noster dixit olim Apostolis, *Vos estis qui permansistis mecum in temptationibus meis* : ita dicet olim fidelibus Christianis, Vos estis qui perstitistis mecum in dogmatibus meis, utur à majori hominum parte derelictis; qui firmiter adhæstistis veritati meæ, licet hæreticorum strophis obscuratæ; qui intrepidè professi estis Fidem meam, sub impostorum Sophistica quantumlibet detentam. Venite ergò benedicti, possidete Regnum constantibus paratum: Quia fuistis columnæ in Terra, faciam vos *columnas* in Cœlo, & foras non egrediemini ampliùs. *Πόσος πάντα τῆς, πόσος μακαρίτης ὁ τὰ ῥήματα*; O vocem auribus nostris semper ingerendam! ὁ stimulum animis nostris nunquam non infigendum!

5. **E**Ruditos ac pios Theologos accendi debere ad veritatis, quotiescunque per hæreses illaqueatur, assertionem: quando enim opportuniùs Ecclesiam juvabunt? Rectissimè dicunt Arabes, *Pessimus hominum est eruditus qui non prodest eruditione suâ*. Nec syncretismi suspicionem effugit, qui grassante hæresi pretiosum scientiæ talentum in silentii terra defodit. Nam, ut est in Jure Canonico, *Error cui non resistitur approbatur, & veritas quum*

Exod. 10. 23.

Luc. 22. 28.

Ἀπὸ τοῦ ἐχ-
ταῖδα καὶ α-
ποχάλεται τὸ
μελλόντων. Ἐ-
γὼ ἐγὼ τὸ κα-
ρὸν τοῦ ἀνθρώπου
ὡς εἰς λαμ-
περὶ οἱ ὁμο-
λογεῖτε, ἐν
τῷ καιρῷ τοῦ
σεφάνων ἐννο-
σιν τῆς ἰσχυ-
ται. Chryso-
st. in Matth. 10.
32. Hom. 35.
Apoc. 3. 12.
Chryso-
st. in
Matth. 25. 34.
Hom. 80.

Erpenius
Adag. Arab.
34.

Distinct. 83.
cap. Error.

If truth op-
 pressed by an
 erroneous
 Teacher crie
 (like a ra-
 viſht virgin)
 for my aid, I
 betray it, if I
 relieve it not.
 B. Hall Con-
 templ. lib. 14.
 Epist. Dedic.
 Ἀγέδω σὺ
 ἄδω, Χάροπα
 ὃ ἱερὸν ἔχει.
 Diog. Laert.
 lib. 5. initio
 vitæ Aristot.
 Si tanti vi-
 trum, quanti
 margaritum!
 Quis ergo non
 libentissimè
 tantum pro
 vero habeat
 erogare, quan-
 tum alii pro
 falso? Tertul.
 ad Martyr. c. 4.
 a Matt. 23. 15.
 b Gal. 1. 6.
 c Τὸ πᾶν
 τὸ βιβλικόν
 φιλοτιμύμενοι
 Naz. Orat. 51
 d Aug. Conf.
 l. 3. c. 6.
 e Τὰ τῶν βιβλικῶν
 ἀντὶ τοῦ πολλα-
 Epiphan. de
 Gnosticis,
 Hæc. 26. n. 8.
 f Bradw. præf.
 in l. de Causa
 Dei adu. Pela-

minimè defensatur opprimitur; & qui negligit,
 cùm possit, perturbare perversos, jure censetur
 eosdem fovere: neque caret scrupulo societatis
 occulta, qui manifesto facinori desinit obviare.
 Aristoteles quondam per Scholas transiens,
 & Xenocratem disputantem audiens, exsti-
 mulatus est, dicens, Turpe est me silere, &
 Xenocratem loqui: Sic turpe est profundos
 Theologos Harpocrates agere & complicatis
 manibus sedere, dum superficiali Theologa-
 stri, vel semidocti Laici scribunt, & sanæ do-
 ctrinæ patrociniū suscipiunt: turpe est Do-
 ctiores Orthodoxos in propugnanda veritate
 frigidiores, quàm Hæreticos in oppugnanda
 reperiri. a Scribæ & Pharisei circumibant
 Marc & aridam ut facerent unum profelytum:
 b Pseudapostoli nullum non lapidem move-
 bant ut fideles transferrent in aliud Evange-
 lium: c Apollinaristæ copiâ voluminum gloriam
 captabant: d Manichæi libros componebant &
 multos & ingentes: nec dissimile tenuit alios
 e Sectarios scribendi cacoëthes. Sed nunquid
 impunè tulerunt à Christo & Apostolis?
 nonne semper & solidè confutati sunt à Pa-
 tribus & reliquis Ecclesiæ luminibus fulgidis?
 Exemplo sit famosissimus ille Pelagius: cujus
 multiplicem hæresim Generale Concilium A-
 fricanum fortiter expugnavit, & à Juliano re-
 novatam Augustinus feliciter extinxit, & fà Cas-
 siano iterum suscitatum Prosper prosperè castiga-
 vit. Ter si resurgat murus hæreseos autho-
 ribus

ribus Satanae emissariis, ter perit excisus Jehovahæ ministris.

Tantum igitur Heroum victoriis excitati præstantes Theologi vocem & calamum adversus seducen-tes sui temporis Hæreticos stringant, & versatiles Sophistas, acumine plusquam Chrysippeo superbientes, ἐχρησμένω in χρυσόπυλῳ, ut ille Pseudopropheta in cubiculo in cubiculum, persequantur. Modò tamen caveant, ut monet Basilius, ἀμετροῦ τῆς ἀνδραγαθίας, immoderatum omnia in contrarium trahendi studium: agriculturalium more, qui incurvum arboris stipitem nimio in contrarium nisu non corrigunt, sed in diversam partem torquent. Hoc magnos viros interdum abripuit, & in oppositi erroris foveam impulit. Sic Dionysius Corinthius Arium imprudens armavit ^a *vehementi studio resistendi Sabellio*: sic Chrysostomus impetu dicendi contra Manichæos, qui Fati necessitatem defendebant, ^b *natura nostra vires plus aquo attollit*: sic Hieronymus animosè refellens Jovinianum, secundas nuptias virginitati æquantem, ^c *parum æquus est vel unis nuptiis*: sic ipse Augustinus, originale peccatum adversus Pelagianos probaturus, adeò ^d *urget absolutam Baptismi necessitatem*, ut omnes infantes absq; eo morientes Gehennæ cruciatibus adjudicet: unde fit ut audiat *durus pater infantum*; & Gregor. Ariminensis, ejus hac in re ^e *sequax*, ^f *tormentum infantium*. Ut nihil hîc attexam de ^g Collyridianis: qui dum impios Antidico. Marianitas seu Helvidia-

1. Reg. 22. 23
Epist. 41.
Πλάτωνα καὶ τὰς
ἐκείνου ἐκείνου
δὲ ἀρετῆς, ὡς
δὲ τῆς ἐν-
αρίας ἀρετῆς.
Plut. de discer-
nendo adula-
tore ab amico.
^a Οὐ πομπή
γινώσκου, ἀλλὰ
τῶν σφόδρα βί-
βλιντων ἀντι-
στην τοῖς ἑα-
βασίαις. Basil.
Epist. 41.
^b Sixt. Sen.
Præf. lib. 5.
^c Espenc. de
Cont. l. 1. c. 11.
^d Serm. 14. De
Verb. Apost.
T. 10. De per.
Orig. contra
Pelag. & Ce-
lest. c. 18. T. 7.
Epist. 106. T. 2.
^e In 2. Sent.
dist. 33. qu. 3.
^f Hist. Conc.
Trident. l. 2.
^g Epiph. Hæz.
78 & 79.
^h Aug. Hæzef.
56 & 84.

* αλλ' ἐτίθη
 τῷ φ. Λατ. l.
 6. in vit. Diog
 Hor. De Arte
 Poëtica.

* Ἐπεὶ γὰρ τὸ ἴ
 μιον ἐν ἀπαι
 τήθειν ἐκμα
 λήσεται Plut.

De Educ. Pu.
 * Ut Bell. de
 Vinc. Lirin.
 De Scrip. Ecc.

ann. 440.
 * Ut Aug. Do
 narist. Epist.

162. extremā.
 Apoc. 1. 2. 3.

& 12. 13. 10.
 Jamdiu in isti

usmodi Pole
 micis negotijs

exereus cala
 mum : nos

quod nescive
 rim à detra

ctione neminē
 esse immunem,

nisi qui nihil
 scriberet; sed

quod abundē
 norerim cum

pro salute pa
 tris, tum verò

maximē pro
 patriæ salutis,

atq. ad eò pro
 Fidei sincer

itate nullum
 non laborem

esse subeundū
 Episc. Morton

Lcontr. Missā,
 Epist. Dedic.

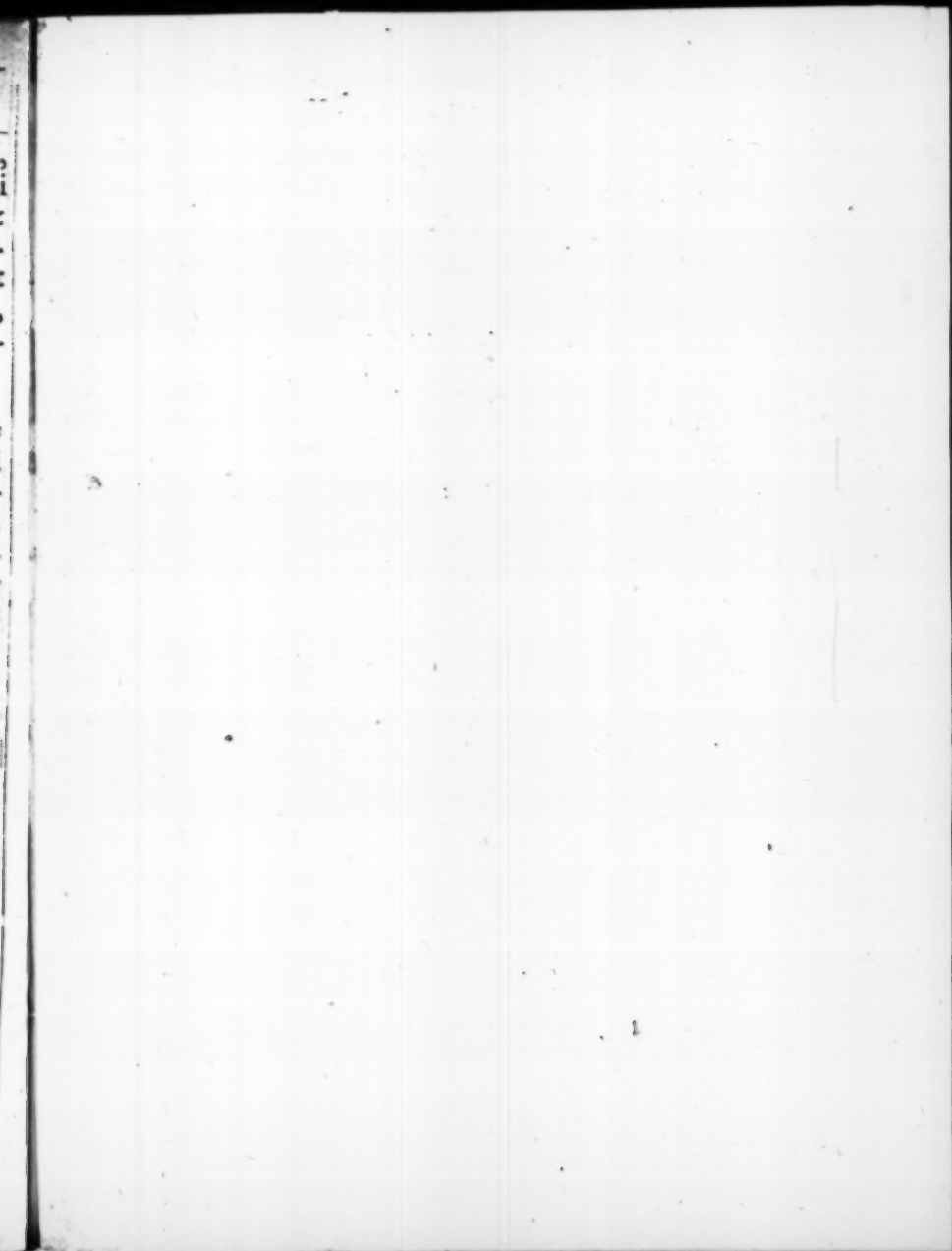
vidianos, Beatam Virginem dehonestare ausos,
 acriter oppugnabant, eò dementiae progressi
 sunt, ut eidem illibatæ Virgini sacrificarent, &
 nullum opus, nisi quod in ejus nomine inchoa
 tur & finitur, sanctum arbitrarentur. Nempe ut
 olim Diogenes calcabat quidē Platonis fastum,
 * sed alio fastu: sic incauti homines errorem erro
 re confutare solent.

In vitium ducit culpa fuga, si caret arte.

*Artis enim est & accuratioris in omnibus medium
 tenere.* Cujus cautionis memores instructissimi
 Theologi divinam veritatem tam ore quàm ca
 lamo, cum in thesi tum in antithesi nervosē pro
 pugnent, viros agant, & in lucem emittant li
 bros Herculeos, * non magnos mole, sed virtute
 maximos: certi labores suos futuros Hæreticis
 * correctionem, si velint; tastem verò, etsi nolint:
 certi veritatis Authorem cœlestemq; Ἀγωνιστήν
 fore certaminum ac laborum suorum Βασιλέα.
 Nam Cœlum & Terra præteribunt, sed hæc
 Christi verba, singulis Orthodoxiæ Athletis &
 Atlantibus applicanda, nequaquā præteribunt,
 Novi opera tua, & laborem, & tolerantiam tuam,
 & quod non possis ferre malos; & explorâris eos qui
 se dicunt Apostolos esse, & non sunt; & comperisti
 eos esse mendaces; & onere pressus fuisti, & susti
 nes; & propter nomen meum laborâsti, & non es de
 fatigatus. — Ecce, venio cito: & merces mea me
 cum est, ut reddam unicuique prout opus ipsius erit.

— *Etiā veni DOMINE JESU.*

FINIS.

etiam in his quibus Theologi, v. inge-
 sse. Quod si vultis, vultis mitemus eam
 et in his quibus loci interuallo. Ma-
 gis in his quibus loci interuallo. Ma-
 gis in his quibus loci interuallo. Ma-
 gis in his quibus loci interuallo. Ma-

gus sed & concolor. Opera, mitemus
 litemus, concolor. Opera, mitemus
 litemus, concolor. Opera, mitemus
 litemus, concolor. Opera, mitemus

Errata sic corrige.

pag. 10. lin. 1. lege Indurrit. pag. 10. lin. 4. defit.
 p. 16. l. 12. Legemine. p. 19. l. 3. quz. p. 27. l. 4. iure.
 p. 28. l. 1. nullus. p. 37. l. 1. nullus. p. 39. l. 2. nequequam.

nam propter Christum Dominum
 in celum, cui omni Patri et Spiritui
 in omni honor & gloria in
 secula seculorum.

HÆRESEOLOGIA TRIPARTITA:

VEL,
DE PERNICIE, NE-
CESSITATE, ET UTI-
LITATE HÆRESIUM
IN ECCLESIA

Concio ad Clerum habita *Cantabrigia*
21 Junii 1633 pro Gradu Baccalau-
reatus in Theologia

A CALEBO DALECHAMPIO *Sedanensi*,
Ferribiensis Ecclesiæ Rectore in
Comitatu *Lincolniensi*.

Hæresis eveniet. Quid & hinc? dolor atque voluptas:
Mille mali species, mille salutis erunt. Ovid.

CANTABRIGIÆ,
Ex Academia celeberrimæ typographico.
Anno MDCXXXVI.

REVERENDISSIMO
IN CHRISTO PATRI,
HONORATISSIMOQUE
DOMINO,

JOAN. WILLIAMS,
Dom. Episcopo Lincolniensi, &c.
Patrono & Meccenati suo
colendissimo C. D. S. P.

Amplissime Præsul,

SI ut flumina in Mare
unde orta sunt revertun-
tur, ita scripta redire par
est, per Dedicationem,
ad eos à quibus vitam & robur
acceperunt; non alii quàm Do-
minationi Tuæ hæc scriptiuncula

Ecclef. 1.7.

A 2 inscri-

Epistola Dedicatoria.

inscribi debet, à qua spiritum & colorem ducit. Ejus quippe beneficiis ac promissis animatus hanc pro Gradu apparavi, & publicè recitatam instructissimâ Bibliothecâ domesticâ adjutus auxi ac limavi. Alteram Nuncupationis causam suppeditat Argumenti natura & indoles, quæ Te Patronum & Protectorem vehementer ambit. Nam ut Tractatus de Venenis offerri postulant Medicis, quibus incumbit ea profligare: sic Exercitationes de Hæresibus consecrari gestiunt Episcopis, quorum est eas extinguere. Tu hoc egregiè præstas, Præsul Præfulum decus, & hanc Spartam quam nactus es insigniter ornas; tum Concionatore

omr

Epistola Dedicatoria.

omnes adhortando ut sanam &
utilem doctrinam auditoribus suis
impertiant, tum ^{in reposita} ~~in reposita~~ ^{ad} ~~ad~~ ^{ausos}
ad palinodiam adigendo. Cui
spirituali beneficentiæ corpora-
lem sic adjungis, ut *Presbytero-*
rum director, Clericorum instructor,
Scholarium sustentator, non minùs
quàm Antecessorum Tuorum
clarissimus, audire merearis, &
propter utramque dignus sis iis-
dem votis & acclamationibus ex-
cipi, quibus olim honoratus est
celeberrimus Antistes Hippo-
nensis, *Gratias Deo, laudes Chri-*
sto, vitam Augustino: ad quas ani-
mitus semper dicet *AMEN*

Robert. Gro-
sted Episcop.
Lincoln. apud
Matth. Paris,
Hist. Angl. in
Henrico 3.
anno 1253.

Aug. Epist.
110.

Amplissima Dominationi Tue

ut devinctissimus, ita devotissimus

C. DALECHAMPIUS.

Materia & Methodus sequentis Concionis.

Textus est 1. Cor. 11. 19.

Continens malorum Ecclesie Corinthiaca eventurorum predictionem

pag. 2

Cujus duae partes, Contristatio & Consolatio.

2

Contristationis quatuor sunt membra sive gradus.

2

1. *Malorum praedictorum Qualitas, Hæreses: Ubi de etymologia, definitione, & divisione hæreses agitur, discriminis inter hæresin amplecti & hæreticum esse ostenditur*

2

2. *Malorum Quantitas, Etiam, etiam hæreses.*

8

3. *Malorum Necessitas, Oportet esse.*

ibid.

4. *Malorum Propinquitas, Inter vos.*

9

Consolationis quatuor iidem partes.

1. *Nota finis, Ut, Iva.*

10

2. *Utilitas finis, Manifestatio, Ut manifesti fiant.*

10

3. *Personae ad quas utilitas illius finis pertinet, Probati.*

10

4. *Locus & sedes illarum personarum, Inter vos.*

11

Quae octo partes ad tres Propositiones revocantur.

11

PROPOSITIO I.

Hæresin esse maximum malum.

11

Esse malum probatur ab utroque parente,

11

1. *Patre, Diabolo.*

12

2. *Matre, Carne.*

12

Esse maximum malum variè demonstratur:

1. *A perniciè malorum quæ transcendit, Schismati & Infidelitati.*

12

2. *A præstanti bonorum quæ corrumpit, Mentis humanae & Veritatis divinae.*

13

3. *A comparationibus & similitudinibus, quibus Sacra & Ecclesiastica Antiquitas eam exasum reddit.*

14

4. *A sudoribus & sumptibus, quibus primitiva Ecclesia non pepercit ad ejus incendium reslinguendum.*

15

5. *Ab ira & impatientia, quam accusatio hærescos veteribus Christianis expressit.*

15

Hinc quing. Corollaria deducuntur.

1. *Hærescos crimen nemini temere impingendum.*

16

2. *Hæreticos severe castigandos post legitimam convictionem.*

21

3. *Hæreticam esse eorum sententiam, qui hærescos malum ita extenuant, ut parum ad salutem referre dicant, quid quis credat, modo jussu vivas.*

23

4. *Sedulo cavendum esse ab his quæ in hæresin inducunt: qualia sunt*

1. *Pite impuritas.*

24

2. *Superbia & arrogantia.*

25

3. *Ambitio famæ & dignitatis.*

26

4. *Avaritia & lucri aucupium.*

26

5. *Nimius amor & admiratio personarum.*

26

6. *Odium & invidia.*

27

7. *Inertia & animi segnitias.*

27

8. *Curiositas & ingenii pruritus.*

27

28

Materia & Methodus, &c.

9. Familiaritas hereticorum. 28
10. Pertinacia in errore, quæ hereticum facit, præcipue cavenda. 29
5. Diligenter utendum idoneis antidotis: qualia sunt
 1. Cognitio Christi & firma in eum fides. 30
 2. Timor Dei & observatio mandatorum ejus. 31
 3. Humilitas & demissio animi. 31
 4. Grata æstimatio illuminationis jam concessæ. 32
 5. Fervens & frequens oratio. 32
 6. Sedula veritatis inquisitio: Ubi de veris & falsis dogmatum criteriis. 33

PROPOSITIO II.

Huic maximo malo veram Ecclesiam esse obnoxiam. 36

Cujus ratio in demonstratur

1. Prædicationibus Christi & Apostolorum. 36
2. Exemplis Synagoga Judaica & Ecclesiarum Christianarum. 37
- Imò & Oecumenica ac universalis Ecclesiæ. 38

Tò δὲ τὸν τὸν sumitur

- A Diabolo malitiose suggerente, 38
- Ab Homine stultè suscipiente, 39
- A Deo volenter permissente; 40

Tum dogmatum ergò, ut illustriora reddantur & firmius credantur: 40

- Tum hominum, id est,
 - Ad probationem omnium, 41
 - Ad punitionem malorum, 42
 - Ad promotionem bonorum. 42

Hinc quinq. Considerationes colliguntur.

1. Absurdè negari à Papis Ecclesias Reformatas esse veras Ecclesias, quia in iis hereses nonnunquam oriuntur. 42
- Ineptè ab iisdem asserti Ecclesiam su-

- am esse infallibilem. 44
3. Non esse nobis animos respondendos, quoniam videmus hereses oriri in Ecclesiis, quasi novum quid & insolitum accideret. 45
4. Securitatis somnum nobis excutendum. 46
5. Maximas Deo gratias agendas, quòd remedium præscripserit ad hæresium extirpationem: Ubi de panis hereticorum ab Ecclesiastico & Civili Magistratu infigendum. 47

PROPOSITIO III.

Hoc maximum malum veram Ecclesiam vexans, in bonum cedere veris verè illius Ecclesiæ membris. 49

Primò, In bonum exercitii. Nam ex occasione hæresum boni multifariam exercent dotes suas naturæ & gratiæ 50

1. Ferventi & frequenti oratione. 51
2. Pìd & prudenti conversatione. 52
3. Sedulà & reverenti Scripturarum scrutatione. 52
4. Cautà & nervosà difficultium questionum enodatione. 53
5. Misericordiæ & fraternæ errantium institutione. 54
6. Solidà & perspicuà contradi-centium convictione. 54
7. Acri & heroicà impudentium agyrtarum increpatione. 55

Secundò, In bonum incrementi: nam utriusque generis dotes illi augentur 55

Tertiò, In bonum retributionis, ejusque quadruplicis: 56

1. Exterioris & interioris in hoc seculo, nempe
 - Bonæ fame in Ecclesia, 56
 - Ingentis gaudii in conscientia.

Materia & Methodus, &c.

<p>2. <i>Essentialis & accidentalis in futuro, nimirum</i> 57
 <i>Aeternae beatitudinis,</i>
<i>Peculiaris alicujus gradus in illa beatitudine.</i> ibid.</p> <p style="text-align: center;"><i>Hinc quinque prosuunt Documenta.</i></p> <p>1. <i>Et si haereses multum profint in Ecclesia, non tamen optandas esse, nec excusandos haereticos qui illas invehunt</i> 58</p> <p>2. <i>Plurimum admirandam & grato animo deprædicandam esse Dei sapientiam & bonitatem, qui melius judicavit de</i></p>	<i>malis bene facere, quàm mala nulla permittere.</i> ibid. 3. <i>Insignem consolationem percipiendam esse veram illi Ecclesiae quae hoc malo vexatur.</i> 59 4. <i>Sinceros veritatis professores exprimulari oportere ad professionem suam ad finem usque retinendam.</i> 60 5. <i>Eruditos ac pios Theologos accendi debere ad veritatis, quotiescung per haereses illaqueatur, assertionem: modò sic Charybdim vitent, ut non incendant in Scyllam.</i> 61

Hæreseologia Tripartita.

I. COR. II. 19.

Δὲ γὰρ ὁ ἀπόστολος εἰς ὑμῶν ἑνὶ, ἵνα οἱ δοκίμοι φανεροὶ γένωνται εἰς ὑμῶν.

Oportet enim etiam hæreses inter vos esse, ut qui probati sunt manifesti fiant inter vos.

INter omnia media quibus liberales & ingenui homines ad virtutem promoveri solent, duo præ cæteris efficacia & maximè compendiosa semper visa sunt prudentibus, *calcar* videlicet *laudis* & *fratrum reprehensionis*: quorum prius à bono ad melius provocat, posterius à malo ad bonum revocat. His ad discipulos suos in morali Philosophia rectiùs instituendos frequenter usus est Ethnicorum sapientissimus Socrates: Hæc ad Corinthios in Christiana Religione meliùs ædificandos hoc capite adhibuit Christianorum

B omnium

Ostendit enim
gravioris ma-
li prospectu de
levioribus se
facile credi-
disse. Tertul-
de Præscript.
cap. 5.
Est argumen-
tum secundum
Dialecticos à
minori. Esti-
us in loc.

omnium longè prudentissimus Paulus Apo-
stolus. Siquidem priore parte laudat eos quòd
omnia sua meminerint, posteriore vituperat
quòd schismata inter se oriri fiverint. Ac hu-
jus quidem vitii reos arguit dupliciter: primò
ex testimonio fide dignorum qui hoc ei retu-
lerint, *Audio schismata inter vos esse*; deinde ex
probabili, Neque verò incredibile est esse in-
ter vos schismata, cum etiam hæreses esse
oporteat: nam ex certo ac majori malo pro-
babiliter colligi potest minus. Porro hære-
ses futuras inter vos, certum est ex fine ac
scopo Dei eas permittentis, nempe *ut qui pro-
bati sunt manifesti fiant inter vos.*

Textus igitur summatim continet malorum
Ecclesiæ Corinthiæ eventurorum prædicti-
onem: cujus duæ sunt partes, *Contristatio &
Consolatio*. Contristatio habetur prioribus ver-
bis, *Oportet etiam hæreses inter vos esse*. Con-
solatio posterioribus, *ut qui probati sunt mani-
festi fiant inter vos.*

Contristationis quatuor sunt membra five
gradus: Malorum qualitas, *hæreses*; quantitas,
etiam, etiam hæreses; necessitas, *oportet esse*; pro-
pinquitas, *inter vos.*

Primò, Malorum qualitas, *hæreses*: hæreses
spiritualia mala corporalibus pejora: *hæreses*
pluraliter & indefinitè, pro *quasvis hæreses*,
multas vel magnas hæreses. Hæresis autem non
ab *hærendo*, nec ab *αἵρεσις*, *capiō, occupo, expugno*,
vel *evinco*, ut quidam autumant, derivatur, sed

Herescologia Tripartita.

3

ἀπὸ τοῦ αἰρεῖσθαι, quod est eligere. Unde Tertullianus, *Hereses dicta Gracā voce ex interpretatione electionis, quā quis sive ad instituendas sive suscipiendas eas utitur. Ideo & sibi damnatum Apostolus dixit hareticum, quia id in quo damnatur sibi elegit.* Initio vocabulum fuit medium & indifferens: nihil enim aliud significabat quā certum quoddam vitæ institutum & electam disciplinæ rationem, quam Latini *sectam* vocârunt, ut *hæresis Sadducæorum*, Act. 5. 17. *hæresis Pharisaorum*, Act. 15. 5. Unde Paulus, Act. 26. 5. vitæ suæ à juventute actæ rationem coram Agrippa reddens dicit, Κατὰ τοῦ ἀκριβοῦς αἰσθῆναι τῆς ἡμετέρας ὁποιοῦντος ἔξουσι θάλασσαν, *Secundum exquisitissimam illam sectam nostræ Religionis vixi Pharisaus.*

Neque verò Judæi duntaxat de Christiana Religione verba facientes eam appellant *sectam*, sed etiam vetustissimi Ecclesiæ Doctores, ^a Tertullianus, ^b Cyprianus, & ^c Eusebius, eādē nomenclaturā eam quandoque designant, quamvis improprie. Nam, ut inquit ipse ^d Tertullianus, *Nobis nihil ex nostro arbitrio inducere licet, sed nec eligere quod aliquis de arbitrio suo induxerit. Apostolos Domini habemus authores; qui nec ipsi quicquam ex suo arbitrio quod inducerent elegerunt, sed acceptam à Christo disciplinam fideliter Nationibus assignaverunt.*

In malam autem partem sumit, & ad Fidei dogmata hoc vocabulum restringit Apostolus,

B 2

lus,

De Præscript.
adversus Hæ-
ret. cap. 6.

Act. 24. 14.

& 28. 22.

^a De Pallio,
cap. 6. Apo-

log. cap. 1, 3,

46. Ad Sca-

pul. cap. 1.

De Spectac.

cap. 2.

^b Epist. 23.

n. 3. & Epist.

34. n. 4.

^c Hist. lib. 10.

cap. 5.

^d De Præscript.

cap. 6.

lus, cùm hoc Textu nostro, tum ad Galatas 5. 20. quâ etiam significatione Ecclesiasticis Scriptoribus est usitatissimum.

Definitur autem brevissimè Hæresis, *dogma falsum Fidei orthodoxæ contrarium*, vel *error in dogmatibus Fidei*. Ubi quatuor notanda sunt.

1. Hæresim esse contagionem dogmaticam, non practicam: nam, exempli gratiâ, fornicatio & furtum quamvis sint gravissima peccata & in Scripturis disertè vetita, tamen non sunt hæreses; sed illæ opiniones quod fornicatio vel furtum licita sint, hæreses sunt.

2. Per *dogma* intelligi omnem enunciationem falsam, sive illam quis dogmatizet, sive secum tacitus affirmet: nam utrumque hæresis esse potest, si non in foro soli, saltem in foro poli. Nam ut hæresim oris & calami judicant Ecclesiæ subsellia, sic hæresis cordis & animi non fugit Dei *ἐνδον οὐκ ἔστι*.

3. Hæresim versari in dogmatibus Fidei & Religionis Christianæ, non in humanarum disciplinarum theotematibus: nam falsitas in istis *error* esse potest, *hæresis* dici non debet. Si quis enim motum dari cum Zenonè negaret, aut nivem nigram esse cum Anaxagora affirmaret, aut aliud hujusmodi portentum doceret (ut *nihil tam absurdè dici potest quod non dicatur ab aliquo Philosophorum*) non tamen propterea hæreseos infimulandus esset, quamvis jure merito exsibilandus & in Anticyram relegandus.

4. Hæresis

Occam. Dia-
log. lib. 2. part.
1. cap. 6.

Hæresis est o-
pinio contra
Fidem Chri-
stianam. Cha-
mier. T. 1.
l. 9. c. 13. n. 18.

Card. Torre-
crem. Sum.
Eccles. lib. 4.
part. 2. cap. 1.

Cic. lib. 2. de
Divinat.

4. Hæresim esse errorem in dogmatibus Fidei, non in levioribus rebus Religionis, aut in parvi momenti opinionibus Theologicis quantumvis receptis.

Fidei autem nomine comprehendimus tum basin & fundamentum Fidei, tum principia Fidei. Basis & fundamentum Fidei duplex est, *cognitionis* unum, *sustentationis* alterum. Prius illud hîc non intelligitur, nempe doctrina Prophetica & Apostolica libris utriusque Testamenti perscripta, de quo Apostolus Ephes. 2. 20. *Superstructi estis super fundamentum Apostolorum ac Prophetarum* (neque enim quælibet falsa cujusvis loci Scripturæ interpretatio hæresis est, ut vult Hieronymus) sed istud posterius, de quo idem 1. Cor. 3. 11. *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Jesus Christus*: in quo consideranda veniunt persona, naturæ, status, officia, & beneficia. Principia Fidei sunt quatuor; Sym- bolum Apostolorum, Decalogus, Oratio Do- minica, & doctrina de Sacramentis, quoad sub- stantiam eorum & essentiam.

Sicut autem duplicia sunt Fidei dogmata; alia nimirum prima, aliâ à primis orta: itâ du- plices sunt hæreses; aliæ versantur in funda- mento, aliæ circa fundamentum: illæ funda- mentum Fidei directè & manifestè convell- unt; istæ illud obliquè ac velut per cuniculos

Non omnis er-
ror hæresis est,
quamvis om-
nis hæresis
quæ in vitio
ponitur, nisi
errore aliquo
hæresis esse
non possit.

Aug. præfat.
in l. de Hæres.
Hæresis non
est nisi error
in Fide. Spa-
lat. de Rep.
Eccles. lib. 6.
cap. 7. n. 74.

Aliud est quid
potissimum
Scriptor sen-
serit non di-
gnosce, ali-
ud autem à
regula pietat-
is errare.

Aug. de Gen.
ad lit. lib. 1.
cap. 21.

Quæcumq; ali-
ter Scriptu-
ram intelligit
quàm sensus
spiritûs sancti
flagitat quo
conscripta
est; licet de
Ecclesia non
recesserit, ta-
men hæreti-
cus appellari
potest. Hier.
in Gal. 5. 20.

Sunt gradus pravarum opinionum: quarum aliæ fundamentum salutis erant, aliæ concutiunt, aliæ vix tangunt. Martinus Lexic. Philolog. verbo *Hæresis*.

subruunt, ea nempe docentes quibus positus aliquod Fidei caput per necessariam consequentiam labefactatur. Prioris generis hæreses deteriores sunt quàm posterioris. Sic atrocior est hæresis Marcionitarum & Manichæorum, qui humanam Christi naturam in spectrum transformant, quàm Transsubstantiatorum, quorum dogmate posito ruunt ^a Articuli de Incarnatione, Ascensione, & Sessione Christi ad dextram Patris.

Porro accuratè distinguendum est inter *hæreticum esse, & hæresin amplecti*: non enim omnis cujus sententia est hæretica ^b pro hæretico habendus est. Nam ut ^c Orator quidam apud Philosophum dicit, *Milesios non esse insipientes, quamvis ea faciant quæ insipientes*: ità de multis dici potest, eos non esse hæreticos, ^d quamvis ea sentiant quæ hæretici. Siquidem ad constitutionem hæreseos duo tantum requiruntur: unum, ut sit error; alterum, ut sit contra aliquod Fidei dogma, sive superius sive inferius, sive in aliquem Articulum Fidei, sive in aliquod porisma necessariò indè deductum. At ut aliquis sit hæreticus, duo præterea requiruntur: Primum, ut ^e Fidem Christianam semel in Baptismo susceperit: nam qui nunquam Christo nomen dedit, is aut Judæus, aut Mahumetanus, aut Ethnicus censeri debet, non au-

^a Episc. Morton. *cont. Misam*, l. 8. c. 2. sect. ult.

Episc. Hall. *Rome 1776. conciliab. sect.* 17. & 18.

Episc. White *contra Fisher. Jesuit. qu. 19. & contr. T. 11. defens. fratris falsæ. 21.*

Dr. Crakanthorp *Defens. Eccles. Angl. contra Archiepisc. Spalat. cap. 48. n. 23. & seqq.*

^b *Hæreticus est materialiter, sed non formaliter. Ames de conscientia, l. 4. c. 4. num. 5.*

Vid. Whitak. *de Author. sacra Script.*

contr. Stapl. l. 1. c. 2. f. 5. ^c Demodocus apud Aristot. Ethic. lib. 7. cap. 8. ^d Sententia Darandi est hæretica, licet ipse non sit dicendus hæreticus, cum paratus fuerit Ecclesie judicio acquiescere. Bellar. de Euchar. l. 3. c. 13. ^e Omnis hæreticus nascitur in Ecclesia. Hieron. in Jerem. 22.

tem *hæreticus* appellari potest. Unde Augustinus eos qui Christianæ Fidei contradicunt distinguit in duas classes, dicens, ^a *Aut omnino à Christi nomine alieni sunt, aut hæretici.* Et in Liturgia, die Passionis Dominicæ, orare consuevimus pro Hæreticis tanquam diversis à Judæis, Turcis, & Infidelibus. Alterum, ut falsam & hæreticam suam sententiam mordicus tueatur & obstinatè defendat: pertinaciâ enim sublatâ, quantumlibet quis erret, non est dicendus *hæreticus*, juxta illud Augustini, ^b *Qui sententiam suam quamvis falsam atq; perversam nullâ pertinaci animositate defendunt, sed veritatem cautâ sollicitudine quarunt, corrigi parati cum invenerint, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi.* Et rursus, ^c *Constituamus aliquem id sentire de Christo quod Photinus opinatus est, existimantem ipsam esse Catholicam Fidem: istum nondum hæreticum dico, nisi manifestatâ sibi doctrinâ Catholicæ Fidei resistere maluerit.* Exemplo sit ^d Hilarius Pictaviensis Episcopus, qui licet apertissimam hæresim de Christi indolentia, quatuor minimùm locis, sine ulla retractatione docuerit, semper tamen ivit inter Sanctos Patres & Orthodoxos Ecclesiæ Doctores, quia nunquam admonitus aut convictus à quoquam legitur. At Petrus Joannis Minorita *hæreticus* audit ob pertinaciam in errore longè leviori. Cum enim Passionem & Mortem Christi pro concione enarraret, finxit stulto zelo Christum adhuc viventem lan-

^a Enchir. c. 4.
^b Epist. 162. initio.
^c De Baptismo contra Donatistas, l. 4. c. 16
^d Virtus corporis sine sensu pæne vim pæne in se deservientis excipit. --- Homo ille de Deo est, habens quiddam corpus ad patiendum, sed non naturam ad dolendum -- Igitur afferunt quidem ei impetum passionis, non tamen dolorē passionis inferunt. Hilar. lib. 10. de Trinitat.
 Passio voluntariè suscepta est, officio quidem ipsa satisfactura penali, non tamen pæne sensu laesura patientem. Idem in Psal. 53.
 Putatur dolere, quia patitur; caret vero doloribus ipse, quia Deus est. Idem in Psal. 138.

Guido Carmelita lib. de Hæres.

Generale

Conc. Viennens. in Gallia celebratum est anno

1311.

* Arist. Ethic.

l. 1. c. 3. al. 5.

Aug. de Civit.

Dei, lib. 18.

cap. 51.

Optimè red-

didit Gallica

versio, Il faut

qu'il y ait

MESMES

des heresies;

id est, Angli-

cè, There must

be EVEN

heresies.

* De Præscrip.

cap. 5.

^b Calvin. Be-

za, Gualther.

Pareus, Pis-

cator, Slater.

Estius.

Περὶ τῆς

ἑσθίας

ἑσθίας, ἡ συμ-

βουλία πρὸς τὴν

οἰκονομίαν, ἡ παρὰ

τὴν οἰκονομίαν.

Chry-

stost. in Text.

sive Serm. 21.

T 5.

1. Tim. 3. 2.

ceâ vulneratum, ut ex majori dolore vuln-
rum Christi populum ad lacrymas majores
concitaret. Quam sententiam cum postea per-
tinaciter defenderet, in Concilio Viennensi
damnatus est. Pertinacem verò dicimus eum,
qui licet ab Ecclesia moneatur & ex Verbo
Dei scripto vincatur, tamen vult * *dicere*
diapudānem, & videri vera dicere, ut olim faci-
ebant Sophistæ. Illi ergo soli qui in Ecclesia
Christi morbidum aliquid pravumque sapiunt, si
correpti ut sanum rectumque sapiant, resistunt
contumaciter, suâque pestifera & mortifera do-
gmata emendare nolunt, sed defensare persistent,
hæretici fiunt.

Secundò, Malorum quantitas, *Etiam, etiam*
hæreses. Nam hîc, ut & Gal. 5. 12. particula
& est nota majoris addita per auxesin, & com-
paratè gravitatem hæreseos præ schismate im-
portat: quasi diceret Apostolus, *Non solum*
schismata, sed (quod plus est) etiam hæreses,
Schismatibus enim hæreses subjungens & malis
adjungens, malum utique proficetur & quidem
majus, inquit ^a Tertullianus, cui consentiunt
plerique Interpretes ^b neoterici.

Tertiò, Malorum necessitas, *Oportet esse*.
Μὴ νομίσῃς ὅτι καλεῖσθαι ἢ νομοθετεῖν ταῦτα φρονῖν, inquit
Chrysostomus. *Quum audis, Oportet hæreses*
esse, noli existimare hæc illum imperando aut le-
gem ferendo pronunciare: absit, verum ea que
futura erant prænunciando. Nam istud oportet
non est juris & officii, ut, *Oportet Episcopum*
esse

esse irreprehensibilem; sed facti & necessitatis, ut, *Oportet Filium hominis reprobari à Senioribus.* Ubi ò oportet idem valet ac *neceſſe eſt*, ut, *Neceſſe eſt accidere ſcandala, Fieri non po- teſt quin eveniant offendicula.* Neque verò hæc neceſſitas fatalis eſt, vel absoluta, ſed conditionalis & hypothetica; quia cauſæ hæreſium ſemper erunt, nec unquam mutabun- tur in hoc Mundo: poſitis enim cauſis effi- cientibus in actu, neceſſe eſt poni effectum. Per- inde igitur eſt ac ſi dixiſſet Apoſtoloſ, Poſi- tâ Satanae malitiâ doctrinae puritatem ſem- per invidentiſ, eamque totis viribus corrup- pere conantiſ: poſitâ * imbecillitate, pravita- te, inſtantiâ, ſuperbiâ, curioſitate, ac cæ- citate humani ingenii ad quodvis malum ſua naturâ proni: poſitâ denique Dei voluntate, hæreſes non impedire, ſed Satanae & ejus or- ganis Sophiſtiſ propter bonum Eccleſiæ per- mittere ſtatuentiſ, fieri non poteſt ut hæreſes non eveniant.

Quartò, Malorum propinquitat, *inter voſ*: non *ultra Garamantas & Indos*; non tantum in remota aliqua Eccleſia, ſed etiam in hac veſtra Corinthiaca, ſed in ipſo ſinu Sacri hu- juſ Coetûſ, quem ego Pauluſ plantavi, quem Apoſtoſ rigavit, & cui Deuſ incrementuſ dedit. Hæreſes, ubicunque oriantur, verè píoſ magno dolore afficiunt: ſunt enim com- paratæ ad cœleſtiſ doctrinae corruptelam, ad homineſ à fide abducendoſ; majorem tamen

C

triftiti-

Luc.9.22.

Matth.18.7.

Luc.17.1.

* Iſidor. Pe-

luſiota lib. 3.

epiſt.191. di-

cit quatuor de

cauſiſ contin-

gere ut multi

perperam de

rebuſ judi-

cent, ñ diâ

βαρύτητα

γνώμης, ñ diâ

παρρησίου, ñ

διὰ σκαρότητα

νόμων, ñ diâ

περίληψιν

Vel ob mentis

exiguitatem,

vel ob ſegui-

tiem, vel ob

moruſ im-

probitatem,

vel ob præ-

conceptam o-

pinionem, quâ

priùſ eoruſ

animi imbuti

ſunt.

Tertull. air,

hæreſes ad

languorem &

intericuſ ſi-

dei eſſe produ-

ctâſ. De Præ-

ſcript. cap. 2.